

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA ÚČETNICTVÍ A FINANČÍ

Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

DIPLOMOVÁ PRÁCE

SPECIFIKA FISKÁLNÍ SITUACE VENKOVSKÝCH OBCÍ

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Milan Jílek, Ph.D.

Autor:
Bc. Lenka Soukupová

2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Specifika fiskální situace venkovských obcí vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálu, které uvádím v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce v nezkrácené podobě Ekonomickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 29. dubna 2008

Poděkování:

Děkuji vedoucímu diplomové práce panu Ing. Milanu Jílkovi, Ph.D. za odborné vedení a konzultace při zpracování této diplomové práce.

ABSTRACT

The aim of this thesis is to analyse the financial situation of rural municipalities and define their specifics. The analysis deals with rural municipalities in the districts of České Budějovice, Prachatice and Jindřichův Hradec.

It comprises several partial analyses – the analysis of civic amenities, the analysis of expenditures (according to the type and branch categorization of budget structure), the analysis of revenues (tax, non-tax, capital and subsidies), the calculation of budget surplus, the analysis of financial independence, and the calculation of an indebtedness index.

The analysis of revenues has shown that rural municipalities are to large extent dependent on tax revenues, particularly on the portion of shared taxes that they are not able to directly influence, as the amount of the taxes depends on the number of inhabitants living in the municipality. That is why the rural municipalities can not afford too expensive investments. Consequently, it follows from the above-mentioned analyses that the respective municipalities are almost debtless, and their financial stability is considerably high. However, as a result, the smallest municipalities still miss sewage systems and gas distribution systems. Other problems also include bad traffic accessibility, lack of job opportunities and few social, cultural and sport facilities.

Keywords – rural municipalities, civic amenities, expenditures, revenues, financial independence, indebtedness.

OBSAH

1	ÚVOD.....	3
2	LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	5
2.1	Vymezení venkova, venkovských obcí.....	5
2.2	Charakteristika venkovských obcí.....	5
2.2.1	Populační vývoj.....	6
2.2.2	Zaměstnání a vzdělanost obyvatelstva.....	7
2.2.3	Občanská vybavenost venkovských obcí a vybavenost domácností.....	8
2.2.4	Bydlení na českém venkově.....	11
2.2.5	Sociální problémy a životní úroveň obcí.....	11
2.2.6	Možnosti rozvoje obce.....	12
2.2.7	Činnost samosprávy ve venkovských obcích.....	12
2.2.8	Sloučení obcí, možnost připojení další obce.....	13
2.2.9	Příjmy a výdaje domácností.....	14
2.3	Finanční systém územní samosprávy.....	14
2.3.1	Principy finančního systému.....	15
2.3.2	Hospodaření obcí.....	15
2.3.3	Obsah rozpočtu.....	17
2.3.4	Daňové příjmy.....	18
2.3.4.1	Podoba daňových příjmů obcí 2001 – 2007.....	19
2.3.4.2	Nové rozpočtové určení daní pro obce – 2008.....	20
2.3.4.3	Předpokládané dopady daných změn.....	21
2.3.4.4	Novela zákona o dani z nemovitostí.....	22
2.3.5	Příjmy z poplatků.....	23
2.3.6	Nedaňové příjmy.....	23
2.3.7	Dotace.....	24
2.3.8	Příjmy návratného charakteru.....	25
2.3.9	Výdaje územních rozpočtů.....	26
2.3.10	Zabezpečení veřejných statků.....	27
2.3.11	Zadluženost obcí.....	28

2.3.12	Regulace zadluženosti obcí.....	30
3	MATERIÁL A METODIKA PRÁCE.....	31
4	PRAKTICKÁ ČÁST.....	34
4.1	Charakteristika Jihočeského kraje.....	34
4.2	Analýza vybavenosti venkovských obcí.....	35
4.2.1	Vybavenost technickou infrastrukturou.....	35
4.2.2	Občanská vybavenost.....	37
4.3	Analýza výdajů.....	38
4.3.1	Výdaje dle druhového třídění rozpočtové skladby.....	38
4.3.1.1	Běžné výdaje.....	39
4.3.1.2	Kapitálové výdaje.....	43
4.3.2	Výdaje dle odvětvového třídění rozpočtové skladby.....	44
4.4	Analýza příjmů.....	50
4.4.1	Daňové příjmy.....	52
4.4.2	Nedaňové příjmy.....	57
4.4.3	Kapitálové příjmy.....	58
4.4.4	Dotace.....	59
4.5	Rozpočtové saldo.....	62
4.6	Finanční samostatnost územní samosprávy.....	64
4.7	Analýza zadluženosti.....	65
4.7.1	Regulace zadluženosti.....	65
4.7.2	Definice a výpočet ukazatele dluhové služby.....	66
5	ZÁVĚR.....	69
6	SUMMARY.....	75
7	PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY.....	77

1 ÚVOD

Velký podíl obyvatelstva u nás i v Evropě žije stále na venkově. Vesnická sídla pokrývají většinu rozlohy zemí. Tak jako městský člověk, tak i obyvatelé venkova mají své základní a vyšší potřeby, které souvisejí se společenskými, hospodářskými a kulturními charakteristikami místa, kde žijí, a rovněž jsou ovlivněny zkušenostmi nasbírané v minulosti a očekáváním veřejnosti ohledně zabezpečení nezávadných potravin a ekologické stability. Ve vztahu k místu můžeme identifikovat základní potřeby, které souvisejí s pracovními příležitostmi, mzdou, zásobováním, odbytem a infrastrukturou, občanským vybavením, bydlením i kvalitou životního prostředí a společenského prostředí. Potřeby a jejich uspokojování určují hodnotu venkova a života ve venkovských oblastech.

Obce jsou samosprávnými jednotkami s vlastními volenými orgány, majetkem, rozpočtem a příjmy a značnou volností, pokud jde o finanční hospodaření. Pokud zákonem není stanoveno jinak, mají obce působnost ve všech záležitostech místního významu. Kromě toho, že jsou samosprávnými celky, plní obce také některé úkoly státní správy, které na ně byly zákonem přeneseny.

Obce jako každý řádný hospodář má dobře znát své úkoly, jež jim byly svěřeny, a aby mohly těmto úkolům dostát, potřebují nezbytně určité prostředky na úhradu výdajů. K tomuto účelu potřebuje mít prostor, aby dostatek příjmů získala.

Cílem této práce je provést analýzu fiskální situace venkovských obcí a definovat její specifika.

Úvodní část literárního přehledu je věnována vymezení pojmu venkov a charakteristice venkovských obcí. Je zde popsán populační vývoj na venkově, zaměstnání a vzdělanost jeho obyvatelstva, jaká je občanská vybavenost venkovských obcí a jaká je vybavenost domácností, bydlení na českém venkově, sociální problémy a životní úroveň obcí, zda existují možnosti rozvoje venkovských obcí, možnosti jejich sloučení či připojení k další obci. Dále je popsána činnost samosprávy ve venkovských obcích a zájem občanů o její působnost a jak vysoké jsou příjmy a výdaje domácností. Druhá část literárního přehledu je věnována finančnímu systému. Jsou zde popsány jeho principy, hospodaření obcí a obsah rozpočtu. Dále je věnována pozornost příjmům obcí

a to zejména daňovým a dotacím. Stručně jsou popsány i ostatní příjmy jako jsou nedaňové příjmy, příjmy z poplatků a příjmy návratného charakteru. Po charakteristice obecních příjmů jsou popsány výdaje územních rozpočtů, druhy veřejných statků zabezpečované obcemi, výše zadluženosti obcí a možnosti regulace zadluženosti. Poté je stručně popsána metodika práce, tedy postup provedení analýzy fiskální situace ve vybraných venkovských obcích. Po stručné charakteristice Jihočeského kraje následuje analýza občanské vybavenosti obcí, analýza výdajů dle druhového třídění rozpočtové skladby a dle odvětvového třídění rozpočtové skladby. Po analýze výdajů jsou analyzovány příjmy obcí a to v rozdělení na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a dotace. Praktická část je ukončena analýzou rozpočtového salda, finanční samostatnosti a zadluženosti obcí. Závěrem je provedeno zhodnocení dosažených výsledků.

2 LITERÁRNÍ PŘEHLED

2.1 VYMEZENÍ VENKOVA, VENKOVSKÝCH OBCÍ

Existuje celá řada mezinárodních definic venkova, které obsahují mnohá sjednocující kritéria a současně ponechávají možnost specifikace jednotlivých zemí.

Obecně lze venkov definovat jako prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak i venkovská sídla. Pojem venkov tedy integruje jak nezastavěné území tak i zastavěné území malých sídel – vesnic. Pro venkov jsou charakteristické menší intenzity sociálně ekonomických kontaktů, menší hustota vazeb mezi jednotlivými subjekty, které se ve venkovském prostoru pohybují (PERLÍN, 2004).

Dle MAJEROVÉ je venkov definován jako obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství s menší hustotou obyvatelstva, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem. Typickou sídlištní jednotkou venkova je vesnice (oba pojmy vystupují v mnoha ohledech jako synonyma).

Při vymezování venkovských obcí se užívá několika přístupů založených na demografických kritériích. Často využívaným kritériem pro venkovské obce je počet obyvatel pod 2000. Dalším možným přístupem je vyjádření hustoty osídlení na 1 km², kdy se v metodice OECD jako venkovské obce označují obce s hustotou osídlení pod 100 obyvatel/km² (BERNARD, 2006).

V České republice se pro vymezení venkovských sídel běžně užívá právě hranice 2000 obyvatel v sídle resp. v obci jako hranice pro nepochybně venkovské sídlo (obec) (PERLÍN, 2004).

2.2 CHARAKTERISTIKA VENKOVSKÝCH OBCÍ

V současnosti žije ve venkovských obcích téměř čtvrtina populace ČR. Pro Českou republiku je charakteristický výskyt malých, ale kompaktních sídel. Tento typ se vyskytuje především ve středních, jižních a východních Čechách. Na jižní Moravě převažují větší sídla, na severovýchodní Moravě, hlavně v podhorských oblastech,

rozptýlená zástavba. V ČR neexistují oblasti, které jsou extrémně přelidněné nebo naopak zcela vylidněné. V důsledku vývoje v minulosti a reformních opatření po roce 1989 se v ČR odkrývá problém nerovnoměrného vývoje venkovských oblastí, zejména těch oblastí, kde zemědělství stále zůstává důležitou hospodářskou aktivitou. Nerovnoměrný rozvoj postihuje především oblasti, které se nacházejí v horších přírodních podmínkách. MAJEROVÁ, 2000

2.2.1 POPULAČNÍ VÝVOJ

Vylidňování venkova, ke kterému docházelo v druhé polovině 20. století se již v polovině 90. let zastavilo. Ke zvýšení průměrného počtu obyvatel došlo ve všech velikostních kategoriích s výjimkou nejmenších obcí (do 200 obyvatel).

V obcích do 2000 obyvatel dosahuje saldo migrace v průměru 0,65 %, v obcích do 100 obyvatel je to pouze 0,12 %, což značí nízký zájem o trvalé bydlení v těchto malých obcích. S rostoucí velikostí obce se saldo migrace zvyšuje (STŘELEČEK, RADEK, 2006).

Mezi důvody, které vedou ke stěhování z malých venkovských obcí, je na prvním místě práce. Jedná se hlavně o nedostatek pracovních příležitostí, nezaměstnanost a nízké výdělky. Druhým nejčastějším důvodem je bydlení (stěhování za bydlením, nedostatek bytů v obci, nedostatek stavebních parcel, řešení bytové situace). Třetí podstatnou záležitostí, která zapříčiňuje odchod lidí z venkova je nutnost dojíždění a špatná dopravní obslužnost. Další příčinou odchodu mladých je stěhování z rodinných důvodů. Méně častými důvody mohou být špatné či nedostatečné kulturní vyžití, špatná vybavenost obce, nedostupnost škol apod. (MAJEROVÁ, 2003).

Ve všech velikostních skupinách venkovských obcí, stejně jako v celé republice, je patrný přirozený úbytek obyvatelstva. Přirozený úbytek je nejvyšší u nejmenších obcí, u větších obcí je vymírání obyvatel relativně nižší.

Tento nepříznivý stav je vyrovnáván pozitivním saldem migrace, což vede k celkovému přírůstku venkovského obyvatelstva. V malých obcích do 200 obyvatel, zejména avšak v nejmenších obcích do 100 obyvatel, tento převis přistěhovalých nad vystěhovalými nepokryje razantní přirozený úbytek obyvatel. U obcí nad 200 obyvatel pozitivní saldo migrace převyšuje přirozený úbytek. Problém úbytku obyvatelstva ve

venkovském prostoru je tedy aktuální pouze u malých obcí do 200 obyvatel (STŘELEČEK, RADEK, 2006).

2.2.2 ZAMĚŠTNÁNÍ A VZDĚLANOST OBYVATELSTVA

Pro každého člověka je velice důležité jeho zaměstnání. Obzvláště na venkově, kde je nabídka pracovních míst omezená, není situace dobrá. Nabídka pracovních míst se zhoršuje se vzdáleností od města (MAJEROVÁ, 2003).

Úroveň míry nezaměstnanosti měřené podílem počtu uchazečů o zaměstnání k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu je v jednotlivých skupinách obcí poměrně vyrovnaná a nevykazuje závislost vůči velikosti obce. V roce 2004 se u jednotlivých velikostních skupin pohybovala v rozmezí od 9,5 do 11,4 %. V časové řadě let 2002 až 2004 je u všech skupin obcí patrný nárůst nezaměstnanosti, který kopíruje trend vývoje nezaměstnanosti v celé České republice.

Pro malé obce, především pro nevyjíždějící obyvatelstvo, je stabilizujícím faktorem práce v zemědělství. V odvětví zemědělství, lesnictví a rybolov je zaměstnán vysoký podíl osob v obcích s malým počtem obyvatel, který s růstem počtu obyvatel v obci plynule klesá. Nejvýznamnějším odvětvím z hlediska zaměstnanosti venkovského obyvatelstva je průmysl, je v něm zaměstnáno 32,7 % ekonomicky aktivního venkovského obyvatelstva. Vysoký podíl pracujících v průmyslu se týká i malých obcí. U těchto obcí je v průmyslu zaměstnáno více jak třetina obyvatelstva. Zaměstnání v průmyslu souvisí s poměrně vysokou intenzitou dojíždění do měst. Nadprůměrný podíl oproti celé ČR vykazuje i odvětví stavebnictví. V ostatních odvětvích jsou podíly zaměstnaného venkovského obyvatelstva v porovnání s republikovým průměrem nižší. U všech uvedených odvětví je patrný zvyšující se podíl zaměstnaných v závislosti na rostoucí velikosti obce. Tato závislost je nejsilnější v odvětvích obchod, opravy motor. vozidel a spotřebního zboží a pohostinství a školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost (STŘELEČEK, ZDENĚK, 2006).

Venkovské obyvatelstvo neuvažuje příliš o možnosti podnikání. Rozhodnuta podnikat jsou pouze necelá 4 %. Nejčastějšími odvětvími, ve kterých by chtěli podnikat, jsou vnitřní obchod, zemědělství, doprava, stavebnictví, ubytovací a stravovací služby, potravinářský průmysl, elektrotechnický průmysl, komunální služby, pojišťovnictví, lesnictví, vodní hospodářství a dřevozpracující průmysl. Největší bariérou podnikání je

nedostatek finančního kapitálu, který je nutno na začátku do jakéhokoliv typu podnikání vložit. Další bariérou podnikání jsou problémy celostátního dosahu – schodkový rozpočet státu a z toho plynoucí struktura státních výdajů (dotací), nízká kupní síla obyvatelstva a nedostatečný tržní prostor (MAJEROVÁ, 2000).

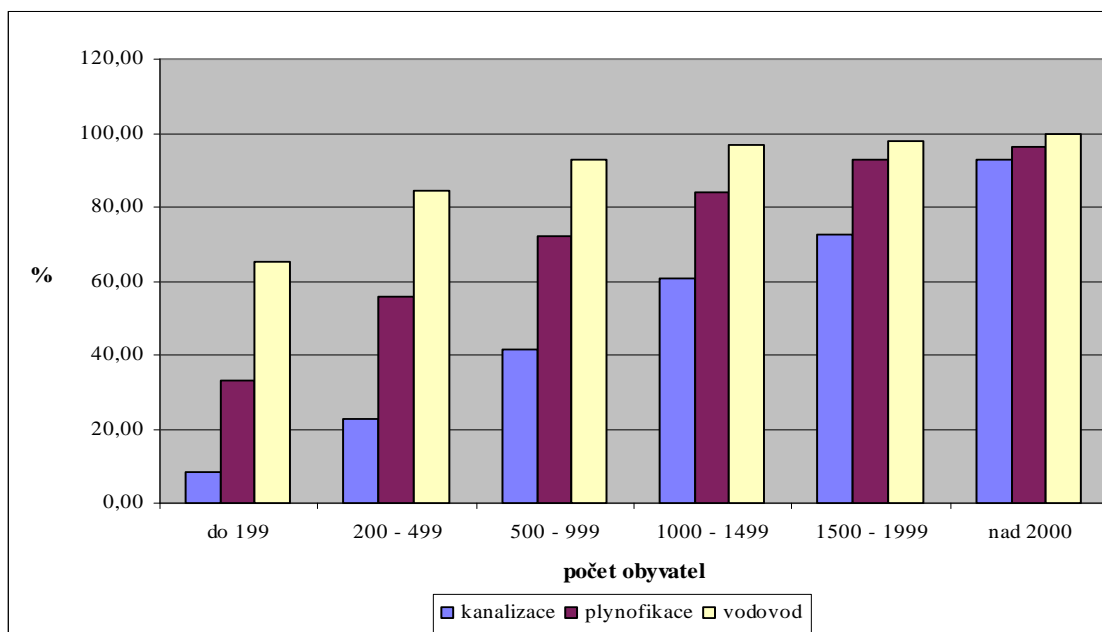
Nejpočetnější vzdělanostní skupinou jsou vyučení a středoškoláci bez maturity, a to jak na venkově, tak i v rámci celé republiky. Podíly vyučených jsou v jednotlivých velikostních skupinách obcí poměrně vyrovnané. Na venkově je zřetelný vysoký podíl osob se základním vzděláním. S rostoucí velikostí obce však tento podíl klesá. Naopak podíly středoškoláků s maturitou a vysokoškoláků zaznamenávají opačný trend. Nejnižší podíl středoškoláků mají obce do 100 obyvatel a tento podíl se s rostoucí velikostí obcí zvyšuje (STŘELEČEK, ZDENĚK, 2006).

2.2.3 OBČANSKÁ VYBAVENOST VENKOVSKÝCH OBCÍ A VYBAVENOST DOMÁCNOSTÍ

Rozsah občanské vybavenosti se liší v závislosti na velikosti obce. Největší rozdíly jsou samozřejmě mezi obcemi s počtem obyvatel do 199 na 1500. Čím více se však obce podobají svou velikostí, tím více se také stírají vzájemné rozdíly v občanské vybavenosti.

Vybavenost obce technickou infrastrukturou je jedním z předpokladů rozvoje obce. Je to důležité kritérium kvality života pro obyvatele. Základní údaje o vybavenosti technickou infrastrukturou v obcích lze najít v Malém lexikonu obcí ČR vydávaném každoročně českým statistickým úřadem. Počet obcí vybavených vodovodem, kanalizací a plynofikací každoročně stoupá. Vybavenost je však přímo závislá na velikosti obce, jak ukazuje následující graf (MAŘÍKOVÁ, 2004).

Graf č. 1: Podíl obcí vybavených technickou infrastrukturou podle velikostních kategorií

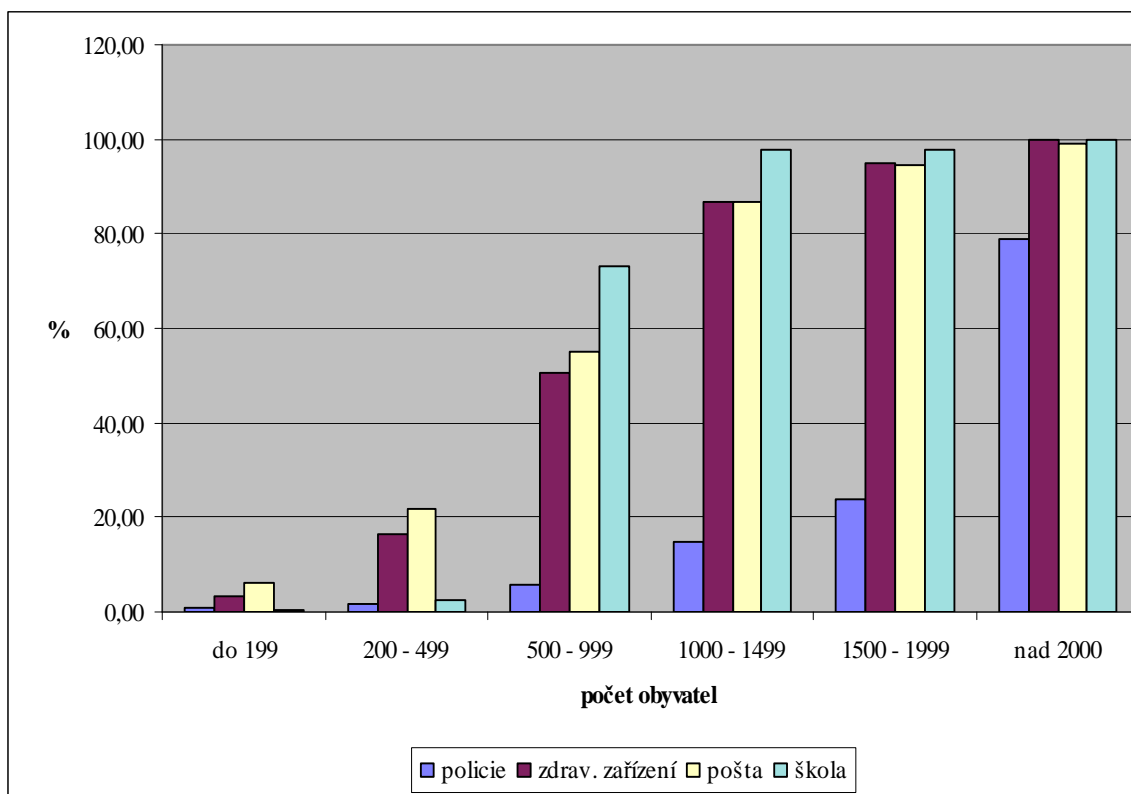

Zdroj dat: Malý lexikon obcí ČR 2005, vlastní výpočty

Také kvalita dopravního spojení souvisí s velikostí obce. Nedostatečná úroveň dopravní dostupnosti je hlavně v menších obcích do 1000 obyvatel, u obcí do 500 obyvatel je takto hodnotí 45 % respondentů. Polovina lidí si myslí, že situace v posledních 5 letech zůstala stejná a dalších 36 % pozorovalo zhoršení dopravní obslužnosti (MAŘÍKOVÁ, 2005).

Statisticky jsou sledovány také údaje o občanské vybavenosti, avšak pouze ve čtyřech položkách (pošta, škola, zdravotnické zařízení a úřadovna Policie ČR). Z následujícího grafu je opět vidět logická závislost úrovně vybavenosti na velikosti obce (MAŘÍKOVÁ, 2004).

Graf č. 2: Závislost úrovně vybavenosti na velikosti obce

Zdroj dat: Malý lexikon obcí ČR 2005, vlastní výpočty

Možnosti společenského, kulturního a sportovního vyžití v obci hodnotí třetina respondentů jako nedostatečné a dalších 11% nemá v obci žádné. Malé možnosti jsou především v obcích do 200 obyvatel. Jen čtvrtina dotázaných hodnotí situaci v této oblasti jako dobrou či výbornou (MARŤÍKOVÁ, 2005).

Ve vybavenosti domácností předměty dlouhodobé spotřeby během posledního desetiletí realizovaly jednotlivé domácnosti nepřehledné množství změn. Obrovská záplava nerůznějších jak zahraničních, tak tuzemských výrobků na našem trhu uspokojuje od 90. let poptávku stále náročnějších spotřebitelů.

Vybavenost domácností předměty dlouhodobé spotřeby na venkově postupně roste. Největší nárůst byl zaznamenán u mikrovlnné trouby, osobního počítače, myčky nádobí, osobního automobilu, barevného televizoru a automatickou pračkou (MAJEROVÁ, 2003).

2.2.4 BYDLENÍ NA ČESKÉM VENKOVĚ

Český venkov na tom není v kvalitě bydlení hůře než města. Většina obyvatel venkova bydlí v rodinných domcích, zemědělských usedlostech, či jiných staveních určených pro život jedné nebo více příbuzných rodin. Tyto domy jsou podle počtu obytných místností větší než průměrný městský byt, a navíc k němu mají další užitkové prostory (půdu, sklep, garáž a kůlny) a samozřejmě také zahradu. S velikostí obce se zvyšuje podíl osob bydlících v bytových domech (v důsledku centralizačních tendencí v 70. letech, kdy se bytová výstavba soustřeďovala do vybraných střediskových obcí). Téměř všichni mají v domě vodovod, koupelnu a splachovací záchod. Polovina obyvatel venkova má plynové či elektrické topení. Desetina lidí v malých obcích uvádí sice jako jediný způsob vytápění lokální kamna na pevná paliva, ale tento podíl se rok od roku výrazně snižuje. Celkově se tedy kvalita bydlení na venkově objektivně stále zvyšuje (MAJEROVÁ, 2000).

Život ve venkovské obci přináší mnohé klady a zápory, kterými se liší od života ve městě. Za největší klad života na venkově považují lidé klid, přírodu a venkovské prostředí. Oceňují například čistý vzduch, životní prostředí, lesy, pěknou krajinu. Mezi dalšími faktory lze zařadit mezilidské vztahy (všichni se znají, pomáhají si, jsou soudržní, otevření,...), zdravý život (tradiční život, zdravé potraviny, více pohybu,...), větší soukromí či levnější život a bezpečí (tj. malou kriminalitu).

Největším záporem života na venkově je špatná dopravní dostupnost, nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí, málo možností ke společenskému, kulturnímu a sportovnímu vyžití a špatná vybavenost, tj. málo obchodů, špatné zásobování, nedostupnost služeb či špatná infrastruktura (MAŘÍKOVÁ, 2005).

2.2.5 SOCIÁLNÍ PROBLÉMY A ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ OBCÍ

Největší překážkou sociálního rozvoje je nezaměstnanost. S tím souvisí i další nejčastěji se vyskytující formulace sociálního problému, a tou je „nedostatek pracovních míst“, což je na venkově a v malých obcích obzvlášť podstatná překážka rozvoje a „nedostatek pracovních míst v obci“. Dalším sociální problémem je věková struktura obyvatel obce, tj. převaha starých nad mladými lidmi, vybavenost obce, péče o staré občany, nedostatek bytů, málo peněz v obecním rozpočtu. Objevují se také překážky či

bariéry typu chráněná oblast, ochranné pásmo či památková zóna, blízkost továrny, složiště, kaliště, dobývacích prostor, lomů, které výrazně mohou omezovat rozvoj obce (MAŘÍKOVÁ, 2005).

Hodnocení životní úrovně, které průběžně sledují průzkumy veřejného mínění, se přitom tradičně zlepšuje s rostoucím příjmem, který připadá na jednoho člena domácnosti, a také s vyšším vzděláním respondenta a s klesajícím věkem. Ke spokojenější části obyvatel patří muži, podnikatelé a živnostníci, řídící nebo vyšší odborní pracovníci, studenti a lidé, kteří jsou svobodní. Skupiny vnímající svou životní úroveň jako horší tvoří především důchodci, nekvalifikovaní nebo zemědělní dělníci, nezaměstnaní, rozvedení či ovdovělí lidé a ženy.

Ve všech typech venkovského prostoru dotazovaní označovali nejčastěji svoji životní úroveň jako průměrnou (MAJEROVÁ, 2003).

2.2.6 MOŽNOSTI ROZVOJE OBCE

Vidí-li v něčem představitelé obcí možnost jejich rozvoje, pak je to především v bydlení. Z pohledu velikostních kategorií obcí jsou to především obce o velikosti 500 – 999 obyvatel. Nejméně je tato skupina obcí reprezentována obcemi do 199 obyvatel. Jako další způsob řešení rozvoje obce by starostové volili variantu podnikání. Nejčastěji se k této možnosti přikláněly obce s více jak 500 obyvateli. Avšak ani starostové malých obcí tuto možnost zcela neopomíjejí. Vidí možnost rozvoje především v zemědělství. Jednou z mnoha dalších funkcí, kterou by měla plnit venkovská sídla či krajina, je rekreace jak venkovského, tak i městského obyvatelstva (MAŘÍKOVÁ, 2005).

2.2.7 ČINNOST SAMOSPRÁVY VE VENKOSVSKÝCH OBCÍCH

Místní samosprávy jsou na úrovni obcí jediným a ústředním místem, kde se občan setkává s veřejnou správou. Představují tak jeden z významných a neopominutelných prvků, který z velké části ovlivňuje život v obci. Jsou nedílnou součástí struktury venkovských institucí.

Hlavní činností představitelů samosprávy by mělo být co nejvíce se zajímat o postoje občanů k různým problémům, a to nejen na lokální, ale i celostátní úrovni. Výsledky aktivit obecních úřadů by měly, bez ohledu na různé zájmy a záměry, jednoznačně

směřovat k udržení, ale hlavně k rozvoji dané obce, lokality, regionu a tím i celého státu.

V posledních letech je zřejmá rostoucí tendence v zájmu občanů o dění v místě jejich bydliště a činnosti jimi zvolených zástupců obce. Rozdílný zájem občanů o působení místní samosprávy lze vysledovat u vzdělanostních kategorií. Evidentně větší zájem je u lidí s vyšším dokončeným vzděláním, nezájem, nebo občasný zájem převažuje především u lidí s neukončeným základním a základním vzděláním a také u lidí vyučených. Diferencované je i rozložení mínění lidí dle věku. O aktivitách svého obecního úřadů chtějí nejvíce vědět lidé střední a starší generace (ve věku od 35 do 65 let). Mladí lidé od 25 do 34 let a lidé ve věku od 35 do 44 let jsou ochotni se zajímat o jeho práci, jen pokud se řeší záležitosti, které se jich přímo dotýkají.

Funkce obecního zastupitelstva je při řízení obecních záležitostí nezastupitelná. Na něm leží hlavní odpovědnost při projednávání a rozhodování o všech pro obec zásadních otázkách. V malých a středně velkých obcích občané klasifikují jejich práci jako výbornou nebo dobrou. Naopak větší výhrady k činnosti obecního zastupitelstva mají lidé ve velkých obcích (od 1 000 do 2 000 obyvatel). Jako nejméně kvalitní je jejich působení vnímáno obyvateli ve velmi malých obcích (MAJEROVÁ, 2003).

2.2.8 SLOUČENÍ OBCÍ, MOŽNOST PŘIPOJENÍ DALŠÍ OBCE

O možnosti, že by se obec mohla sloučit s jinou (větší) obcí uvažuje jen zanedbatelné procento starostů z celkového počtu oslovených. A to i přesto, že malým obcím by právě takové spojení mohla přinést i určité výhody (např. lepší dopravní obslužnost, zvýšení příjmů, realizace prvků infrastruktury). Většina starostů však dává přednost samostatnosti své obce a občané k této problematice zaujímají negativní postoj (MAŘÍKOVÁ, 2004).

Zda bude každá, i ta sebemenší obec prosperovat a dále se v budoucnu rozvíjet, kromě celé řady faktorů (např. geografických, demografických, ekonomických atd.), do značné míry závisí právě na postoji místní samosprávy. Především iniciativa v přístupu k úkolům vznikajícím v různých oblastech každodenního života a vstřícnost při řešení problémů ze strany starostů a obecních zastupitelů je nezbytná pro efektivní fungování dané obce (MAJEROVÁ, 2003).

2.2.9 PŘÍJMY A VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ

Na výši příjmů venkovských domácností působí ať přímo či nepřímo celá řada faktorů. Jedním z nejdůležitějších je složení domácnosti, tj. počet osob ekonomicky aktivních a neaktivních. Dalšími faktory jsou faktory vnější (velikost místa bydliště, region), tak i ekonomické postavení, vzdělání, věk a pohlaví.

Regionální nerovnosti v příjmech mohou být zapříčiněny rozdílnou ekonomickou situací v jednotlivých regionech, mírou nezaměstnanosti, situací ve velkých průmyslových podnicích, která může ovlivňovat celý okres, a to jak v pozitivním, tak negativním směru, ale také klimatickými a přírodními podmínkami, které ovlivňují nejen zemědělství, ale i cestovní ruch a služby s ním spojené a podobně. Velikost bydliště může ovlivňovat příjmy například prostřednictvím větší nabídky pracovních míst, která snižuje nutnost dojíždění, ale také lepší dopravní obslužností, která tuto dojížděku umožňuje. Na příjem domácnosti nemá vliv pouze výdělek jejich jednotlivých členů. Mezi další možné zdroje financí patří například sociální dávky, příjmy z kapitálového majetku, výnosy osobního hospodářství a další.

Výdaje domácností jsou stejně jako příjmy ovlivňovány celou řadou faktorů. Největší část výdajů tvoří výdaje za potraviny. Druhou nejvýznamnější položkou ve výdajích je bydlení. Na venkově by tato částka měla být menší než ve městech, protože většina obyvatel bydlí ve vlastním domě, a tedy nemusí platit nájemné. Dalšími důležitými výdaji jsou náklady na provoz auta nebo veřejnou dopravu. Souvisí to se zhoršující se dopravní obslužností venkova a malou nabídkou pracovních míst, která nutí lidi hledat práci dál od svého bydliště (MAJEROVÁ, 2000).

2.3 FINANČNÍ SYSTÉM ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

Spokojenost obyvatelstva je vedle subjektivních pocitů závislá na řadě objektivních faktorů. Patří k nim státní hospodářská a sociální politika či rozvoj daného území. Mezi rozhodující nástroje regionálního rozvoje patří finanční systém územní samosprávy, konkrétní rozpočet a peněžní toky v území, ale i nastavení fiskálních vztahů státu a obou stupňů samosprávy (COGANOVÁ, 2006).

Finanční systém jednotlivých článků územní samosprávy tvoří její územní rozpočet a mimorozpočtové fondy, a to jak na municipální úrovni, tak na regionální úrovni. Je

nedílnou součástí celkového finančního systému v příslušné zemi. Územní rozpočty, tzn. rozpočty obcí a vyšších stupňů územní samosprávy, stejně jako mimorozpočtové fondy jako decentralizované peněžní fondy na této úrovni, jsou součástí rozpočtové soustavy (PEKOVÁ, 2004).

2.3.1 PRINCIPY FINANČNÍHO SYSTÉMU

- Základním principem je hospodaření podle ročního rozpočtu, který je rozhodujícím nástrojem financování potřeb jednotlivých článků územní samosprávy, je důležitým finančním plánem na rozpočtové období;
- vytváření mimorozpočtových fondů v omezené míře, aby nedocházelo k rozměňování relativně omezených finančních prostředků do fondů, které jsou zpravidla účelové a ve kterých jsou finanční prostředky po dobu rozpočtového období účelově vázány;
- konzistence finančního systému územní samosprávy s veřejnými financemi jako celek;
- určitý stupeň municipální a regionální autonomie;
- přerozdělovací vztahy založené na spravedlnosti a slušnosti mezi obcemi i mezi regiony;
- princip solidarity mezi bohatšími a chudšími obcemi, regiony;
- průhlednost finančního systému, aby byla možná účinná veřejná i občanská kontrola;
- stabilita finančního systému územní samosprávy;
- stabilita pravidel hospodaření;
- účinnost finančního systému, tzn. hospodárné, efektivní využití prostředků rozpočtu a případně i mimorozpočtových fondů pro zvýšení alokační efektivnosti, pro zvýšení ekonomického potenciálu daného území;
- administrativní nenáročnost finančního systému;
- určitý stupeň kontroly ze strany ústřední vlády (PEKOVÁ, 2004).

2.3.2 HOSPODAŘENÍ OBCÍ

Obce hospodaří podle vlastního rozpočtu příjmů a výdajů a s využitím vlastních peněžních fondů. Pravidla hospodaření s rozpočtovými prostředky jsou od 1.1.2001

stanovena nově zákonem č. 250/2000 Sb., o územních rozpočtech. Vedle tohoto zákona byl však dále schválen zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení jednotlivých daní, který se rozpočtů krajů i obcí významně dotýká stejně jako rozpočtová pravidla celostátní, upravená zákonem č. 218/2000 Sb., která obsahují některá obecná ustanovení společná pro celou rozpočtovou soustavu (MARKOVÁ, 2000).

Hospodaření je obecně řízená a účelná správa majetku obce. Účelem je maximalizace užitku v daném časovém horizontu pro příjemce služeb (např. student přijímá vzdělání ve škole, jejíž budovu udržuje obec). Z hlediska regionálního rozvoje je nejpodstatnější časové hledisko dosažení užitků. Výdaje na regionální rozvoj totiž jen výjimečně dosahují naplnění svého cíle, tedy regionálního rozvoje jako takového, bezprostředně nebo v krátkém období. Tyto výdaje obvykle účinkují s časovým zpožděním, často až v dalším volebním období (COGANOVÁ, 2006).

Hospodaření územní samosprávy s rozpočtovými prostředky během rozpočtového období, které se zpravidla kryje s kalendářním rokem, lze charakterizovat následujícím vztahem:

$$F1 + P - V = F2$$

F1 – stav peněžní prostředků v rozpočtu na počátku rozpočtového období

P – příjmy,

V – výdaje,

F2 – stav peněžních prostředků v rozpočtu na konci rozpočtového období.

Jeli $F2 > F1$, vytváří se finanční rezerva pro hospodaření v dalším rozpočtovém roce. Je-li tomu opačně, znamená to použití minulých rezerv nebo jiných zdrojů, zpravidla návratných příjmů na vyrovnání roční rozpočtové bilance (PEKOVÁ, 2004).

Rozhodujícím činitelem, který ovlivňuje hospodářský systém územních samospráv však zůstává stát, který v zásadě rozhoduje o příjmech samospráv. Co se týče výdajů - stát se snaží přenášet některé své úkoly na samosprávu a nutně se to projevuje ve výdajích samosprávy. Rozsah takto delegovaných úkolů činí z hlediska rozpočtovaných výdajů 10 až 30 %. Jedná se o výdaje na státem požadované (zákonem uložené)

činnosti. Samospráva musí konat určitou činnost, a může se jí snažit konat efektivně, neboť ušetřené zdroje jí zůstanou k dispozici.

V našich podmínkách ovlivňuje stát příjmy obcí stanovením výnosů daní, které náleží jednotlivým obcím. Druhým nejdůležitějším způsobem ovlivňování je přímé poskytování zdrojů, tzv. dotací. Jako další příjmovou složku komunálních rozpočtů lze uvést poplatky za úřední úkony, stát určuje jejich výši. Pokud jde o místní daně - stát určuje jejich maximální výši, někdy i minimální (např. daň z nemovitosti). Regulace uživatelských poplatků ze strany státu je výjimečná (COGANOVÁ, 2006).

2.3.3 OBSAH ROZPOČTU

Obsahem rozpočtu jsou příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů, pokud neprobíhají mimo rozpočet. Rozpočet obce je se státním rozpočtem republiky a rozpočtem příslušného kraje spojen finančním vztahem, jímž je dotace a případně i návratná finanční výpomoc.

Příjmy rozpočtu obce tvoří:

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti,
- příjmy z hospodářské činnosti PO, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila,
- příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů, zejména ze správních poplatků této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce podle tohoto zákona nebo zvláštních zákonů,
- výnosy z místních poplatků,
- výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona,
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce,
- přijaté peněžité dary a příspěvky,
- jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.

Obec může v souvislosti s uskutečňováním společného programu České republiky a Evropského společenství použít prostředky poskytnuté prostřednictvím Národního fondu. Může k úhradě svých potřeb použít též návratných zdrojů, tj. úvěrů, půjček apod. Obec může ke krytí dočasného časového nesouladu mezi čerpáním rozpočtovaných výdajů a plněním rozpočtových příjmů určených k jejich úhradě použít návratnou finanční výpomoc ze státního rozpočtu, z rozpočtu kraje, nebo z rozpočtu jiné obce. Návratná finanční výpomoc je bezúročná.

Z rozpočtu obce se hradí:

- závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony,
- výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,
- výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem,
- závazky vyplývající pro obec z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupila,
- závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi, anebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost,
- úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,
- výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům,
- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec,
- jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.

Vedle toho hradí obec ze svého rozpočtu i splátky přijatých půjček, úvěrů a návratných výpomocí a splátky jistiny vlastních dluhopisů jejich vlastníkům (MARKOVÁ, 2000).

2.3.4 DAŇOVÉ PŘÍJMY

Rozhodující částí obecních příjmů jsou příjmy z daní, přičemž jejich objem pro každou jednotlivou obec určuje zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů.

Daňové příjmy obcí podle tohoto zákona jsou tvořeny podílem na sdílených daních, výlučnými daňovými příjmy a tzv. motivačními prvky. Do daňových příjmů obcí se řadí i další příjmy definované jinými zákony.

2.3.4.1 Podoba daňových příjmů obcí 2001 – 2007

Podíl obcí na sdílených daních

Obce se na základě zákona podílejí 20,59 % na výnosech:

- daně z přidané hodnoty,
- daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků,
- daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou,
- z 60 % výnosu daně z příjmů fyzických osob z podnikání,
- daně z příjmů právnických osob (kromě případu, kdy je poplatníkem obec nebo kraj).

Podíl každé obce na sdílených daních je dán poměrem násobku počtu obyvatel obce k 1. lednu běžného roku a koeficientu velikostní kategorie obce, uvedeného v příloze č. 2 k zákonu, k součtu těchto násobků všech obcí v České republice. Tyto podíly jsou každoročně s účinností k 1. září běžného roku zveřejňovány vyhláškou Ministerstva financí.

Motivační prvky v systému rozpočtového určení daní

Zákon dále upravuje tzv. motivační prvky v systému rozpočtového určení daní pro obce. Jejich smyslem je motivovat obce, aby např. podporou podnikání a zaměstnanosti zvyšovaly svůj daňový výnos. Motivační prvky jsou tvořeny následujícími podíly na vybraných daňových titulech:

- 30 % na dani z příjmů fyzických osob z podnikání rozdělovaný podle místa bydliště podnikatele,
- 1,5 % na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků rozdělovaný podle poměru počtu zaměstnanců v obci k 1. prosinci předcházejícího roku k součtu zaměstnanců ve všech obcích České republiky. Tyto podíly jsou každoročně s účinností k 1. září běžného roku zveřejňovány vyhláškou Ministerstva financí.

Výlučné daňové příjmy obcí

Výlučnými daňovými příjmy obcí jsou podle zákona výnosy:

- daně z nemovitostí,
- daně z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec.

Problematické oblasti v systému rozpočtového určení daní pro obce

Jde především o:

- vysokou váhu koeficientů velikostních kategorií při přerozdělování celkových daňových příjmů obcí, jedná se o jediné kritérium pro jejich přerozdělení,
- velký rozdíl v koeficientech velikostních kategorií mezi největšími a nejmenšími obcemi,
- skokové přechody mezi velikostními kategoriemi.

Potřeba změnit některé prvky stávajícího rozpočtového určení daní pro obce je vyvolána kritikou jeho současné podoby.

Cílem těchto změn je:

- odstranění problematických oblastí (viz výše),
- snaha zvýšit výdajové možnosti malých obcí.

2.3.4.2 Nové rozpočtové určení daní pro obce – 2008

1) Doplnění nových kritérií pro přerozdělení podílu obcí na sdílených daní:

- celková výměra obce – váha 3 % (= koeficient 0,03),
- prostý počet obyvatel – váha 3 % (= koeficient 0,03),
- úprava stávajícího kritéria – počet obyvatel obce upravený koeficientem velikostní kategorie obcí – váha 94 % (koeficient 0,94).

Použití kritéria výměry obce zvýhodňuje ty obce, které mají nižší hustotu obyvatelstva. Rovněž kompenzuje zvýšené výdaje spojené s opravami a údržbou místních komunikací a výdaje na dopravní obslužnost. Toto kritérium je přínosné i pro ty malé obce, u nichž případnému sloučení se sousedními obcemi brání geografické podmínky. Finanční přínos ze zakomponování výměry obce jako dalšího kritéria pro přerozdělení podílu obcí na sdílených daních se bude výrazně lišit nejen při vzájemném

porovnání velkých a malých obcí, ale i mezi jednotlivými obcemi v rámci určité velikostní kategorie, a to vzhledem k vysoké variabilitě hustoty obyvatelstva v ČR.

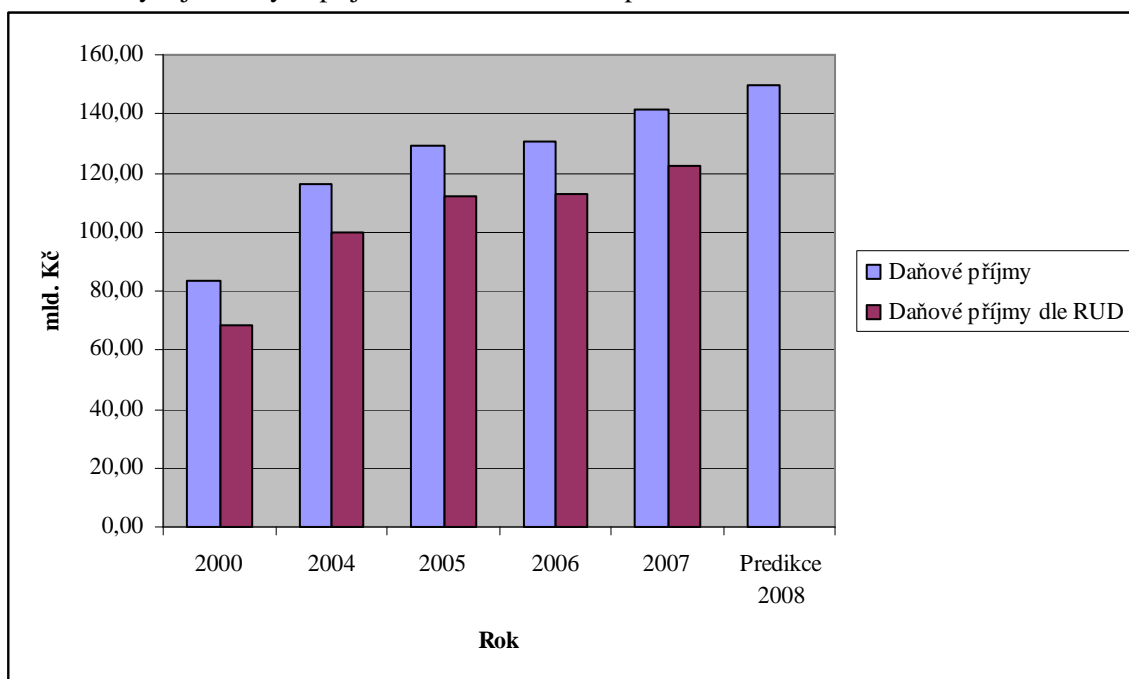
2) Změna systému přerozdělení sdílených daňových příjmů dle počtu obyvatel upraveného koeficientem velikostní kategorie (váha 94 %):

- zrušení skokových přechodů,
- zavedení postupných přechodů mezi velikostními kategoriemi,
- snížení počtu velikostních kategorií obcí (ze 14 na 4),
- vynětí 4 největších měst ze systému – Praha, Brno, Ostrava, Plzeň.

3) Zvýšení podílu obcí na sdílených daních z 20,59 % na 21,4 % od roku 2008 (+ 4,6 mld. Kč) (Martínek, 2008).

2.3.4.3 Předpokládané dopady daných změn

Graf č. 3: Vývoj daňových příjmů obcí 2004 – 2007, predikce 2008

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Tab. č. 1: Dopady novely na výnosy ze sdílených daní dle velikostních kategorií

Velikostní kategorie		NOVÉ Průměrné výnosy v tis. Kč na obyvatele	PLATNÉ Průměrné výnosy v tis. Kč na obyvatele	Nový model / Současný model		
				Průměr v %	Minimum v %	Maximum v %
0	100	9,6	4,8	202,6%	134,3%	1579,2%
101	200	8,4	6,2	137,3%	107,8%	658,6%
201	300	8,0	6,5	124,0%	102,0%	457,2%
301	1 500	7,6	6,7	113,3%	99,3%	274,2%
1 501	5 000	7,3	6,8	106,5%	100,0%	160,3%
5 001	10 000	7,6	7,0	107,1%	99,1%	117,0%
10 001	20 000	8,3	8,0	102,4%	99,1%	106,0%
20 001	30 000	8,5	8,1	104,8%	103,4%	105,9%
30 001	40 000	9,0	8,5	104,9%	100,6%	107,5%
40 001	50 000	9,5	9,3	101,6%	100,6%	102,9%
50 001	100 000	10,1	9,7	103,3%	99,0%	107,0%
100 001	150 000*	10,4	11,9	87,5%	87,5%	87,5%

*Model je konstruován tak, aby města Praha, Plzeň, Ostrava a Brno získala 100 % ve srovnání s dnešním RUD

Zdroj: MFČR

Jak vyplývá z tabulky č. 1, největší nárůsty příjmů ze sdílených daní jsou dosahovány u nejmenších obcí (do 300 obyvatel), a to především díky nově zavedenému kritériu výměry obce, které zvýhodňuje obce s nízkou hustotou obyvatelstva (tj. obce s nízkým počtem obyvatel a velkou rozlohou).

2.3.4.4 Novela zákona o dani z nemovitostí

Nové osvobození od daně

Změna zákona o dani z nemovitostí nově umožní obcím na základě vlastního uvážení osvobodit obecně závaznou vyhláškou některé zemědělské pozemky členěné podle druhu evidovaného v katastru nemovitostí na ornou půdu, chmelnice, vinice, ovocné sady a trvalé travní porosty od daně z pozemků. O případném osvobození pozemků rozhoduje zastupitelstvo obce v rámci samostatné působnosti obce.

Místní koeficient

V rámci výkonu samostatné působnosti mají obce možnost dle vlastní úvahy rozhodnout o stanovení místního koeficientu podle § 12 zákona o dani z nemovitostí. Obec pro všechny nemovitosti, které jsou předmětem zdanění na celém jejím území, stanoví pouze jeden koeficient v rozpětí 2, 3, 4 nebo 5 a tímto koeficientem se

vynásobí daňová povinnost poplatníků. Jde o výlučnou pravomoc obce, místní koeficient stanoví obec obecně závaznou vyhláškou.

Jestliže obec vydá v souladu s § 16a zákona o dani z nemovitostí obecně závaznou vyhlášku, která nabude platnosti do 1. srpna 2008, bude se podle této obecně závazné vyhlášky postupovat od zdaňovacího období 2009.

Úprava koeficientů v malých obcích

V roce 2008 se poprvé uplatní nové koeficienty, které upravují základní sazbu daně v malých obcích. Dosavadní koeficient 0,3 v obcích do 300 obyvatel a koeficient 0,6 v obcích do 600 obyvatel jsou zrušeny a nahrazeny koeficientem 1,0, který doposud měly pouze obce s počtem 600 -1000 obyvatel. Pro všechny obce do 1000 obyvatel se tak od zdaňovacího období 2008 stanoví koeficient 1,0 (MFČR, 2007).

2.3.5 PŘÍJMY Z POPLATKŮ

Poplatek ve srovnání s daní je v podstatě dobrovolný a jeho velikost by měla být úměrná účelu, za který je placen. Poplatky jsou důležitým zdrojem příjmů veřejných rozpočtů. Patří mezi pravidelné a jisté příjmy zejména municipálních rozpočtů. Dle současné legislativy činí výnos z poplatků nejčastěji 2 – 5 %. Poplatky, jejichž výnos plyne do veřejných rozpočtů se rozdělují na správní, místní, sankční, celní, soudní a ostatní. Pro municipality mají největší význam příjmy z poplatků správních (včetně poplatků ekologických) a místních (PILNÝ, 2005).

2.3.6 NEDAŇOVÉ PŘÍJMY

Příjmy rozpočtu obce tvoří kromě jiných i takové příjmy, které se dají označit jako nenávratné a nedaňové. To, co je všem těmto příjmům společné, je skutečnost, že se jedná o příjmy, které neplynou z nějaké povinnosti uložené zákonem, ale z určité aktivity obce či jiných subjektů ve prospěch obce. Mezi tuto skupinu můžeme zařadit:

- výnos majetku, který obec vlastní, a příjmy, které má z vlastního hospodaření, nebo
- příjmy z hospodaření subjektů, které založila či zřídila,
- dotace ze státního rozpočtu, státních fondů do rozpočtů obcí,
- převody prostředků obce z vlastních peněžních fondů,

- nahodilé, nepravidelné příjmy (MARKOVÁ, 2000).

2.3.7 DOTACE

Rozdíly v daňovém výnosu řeší systém peněžních transferů ve formě dotací. Dotace jsou poskytovány ve formě neúčelových či účelových dotací. Systém neúčelové dotace je zmenšit finanční nerovnosti mezi jednotlivými obcemi, regiony, zatímco účelovou dotaci lze použít na splnění předem stanoveného úkolu. Její nevýhodou je ovšem administrativní náročnost a snížení hospodárnosti. Do rozpočtů územní samosprávy plynou rovněž běžné dotace na financování neinvestičních potřeb, které mají v převážné většině vyspělých zemích charakter neúčelových dotací. Dále jsou poskytovány kapitálové dotace na financování konkrétních investic, které jsou přísně zúčtovatelné (PEKOVÁ, 2004).

Česká republika má vypracovaný dotační systém, který se vyvinul jednak historicky, v postupném chronologickém sledu vývoje ČR a byl průběžně novelizován zejména nově nastupujícími vládními garniturami v podobě současných vládních programů. Smyslem dotačního systému je maximálně přispět k ekonomickému rozvoji a to jak celého státu, tak jednotlivých regionů.

Obce v ČR jsou příjemci celé řady účelových dotací. Níže uvedené dotace jsou obcím poskytovány dle celostátně platných pravidel a jsou odrazem toho, jaké specifické funkce pro stát jednotlivé obce vykonávají. V současné době jsou obcím poskytovány běžné a kapitálové dotace v rámci těchto kapitol:

- dotace (příspěvky) v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí,
- ostatní dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa,
- dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu,
- dotace ze státních účelových fondů,
- dotace v rámci finanční pomoci z EU (LIPTÁKOVÁ, 2003).

Nutnost dotací je však vždy indikátorem nedostatečného vybavení samospráv vlastními příjmy. Znamená zanedbání příjmové stránky rozpočtů jednotek územní samosprávy, které musí být sanováno z pokladny státu. Dotace však na druhou stranu vedou k nivelizaci zdrojů v horizontálním směru a vůbec ke spravedlivějšímu (rovnoměrnějšímu) rozdělování veřejných zdrojů. Naprosto důvodné jsou dotace

(příspěvky) na činnosti, které jsou v zájmu poskytovatele dotace v případech, kdy právní řád přikazuje příjemci dotace uskutečňování podporované činnosti.

Dotace mohou směřovat také k poskytování služby, která nemá význam pro občany dané jednotky samosprávy. Jedná se o různá opatření zcela nebo částečně v zájmu občanů jiných jednotek nebo cizinců, pokud je zajišťuje daná jednotka. Lze si samozřejmě představit případ, že nějaká stavba bude mít negativní dopad na příjemce dotace, přesto ale napomůže rozvoji širšího regionu.

Dotace jsou nástrojem zasahování do rozhodování samospráv, což dává státu do ruky nástroj k podpoře regionálního rozvoje. Ten, kdo platí, může totiž stanovit, na co jím poskytnutá plnění budou využita. Stát nebo jiný poskytovatel dotace tak může usměrňovat výdaje kraje nebo obce. Komunální korporace se tak dobrovolně dostávají do područí ústředí (COGANOVÁ, 2006).

Dotace mají největší váhu v příjmech rozpočtů územní samosprávy od roku 2003. V průměru za léta 2003 - 2004 představovaly 47 % celkových příjmů, zatímco daňové příjmy pouze 40,5 %. Svou roli patrně sehrál převod zařízení z bývalých okresních úřadů na obce a kraje jejichž provoz byl financován především dotacemi a patrně i změny v účetní evidenci dotací na školství. Pokud by však tento trend pokračoval a vliv sdílených daní na celkový rozpočet se snižoval, zmenšoval by se i význam koeficientů zvýhodňujících v rozdělování sdílených daní mezi obce ty větší z nich (KAMENÍČKOVÁ, 2006).

2.3.8 PŘÍJMY NÁVRATNÉHO CHARAKTERU

Mezi příjmy obcí i krajů je nutné zařadit i ty příjmy, které se po uplynutí určité doby musí vrátit. Finanční prostředky, které mají návratný charakter, mohou být poskytnuty obci ve formě úvěrů od peněžního ústavu, půjček či návratných finančních výpomocí od jiných subjektů. Příjmem rozpočtu mohou být i výnosy z vydaných cenných papírů, což v případě obcí byly dosud komunální obligace.

Ke skupině příjmů návratného charakteru se dá uvést, že o získání tohoto zdroje na rozdíl od předcházejících skupin rozhoduje do značné míry obec samostatně. Rozhodování obce o získání tohoto zdroje rozpočtového příjmu musí mít vždy na zřeteli fakt, že takto získané prostředky musí v budoucnosti přinést nějaký ekonomický efekt, který umožní závazek splnit, dluh zaplatit (MARKOVÁ, 2000).

Nejčastěji obce využívají úvěry a to krátkodobé. Důvodem je překlenutí časového nesouladu mezi tokem příjmů a tokem výdajů rozpočtu během rozpočtového období. Střednědobý úvěr využívají obce v ČR na financování investičních akcí, u nichž se předpokládá v blízké budoucnosti jejich zhodnocení a tím získání finančních prostředků na splácení úvěru.

V mnoha případech obce využívaly v uplynulých letech na financování svých potřeb, zejména investičních, finanční prostředky, které získávají formou návratné finanční půjčky ze státních fondů nebo ze státního rozpočtu, a to buď nízce úročené, nebo bezúročné. Jedná se o půjčky ze Státního fondu životního prostředí a Státního fondu rozvoje bydlení.

V poslední době se i v ČR začíná využívat metoda financování investičních záměrů obcí prostřednictvím služeb leasingových společností, které obcím smluvně pronajímají movitý i nemovitý majetek pro zabezpečení veřejných statků (PEKOVÁ, 2004).

2.3.9 VÝDAJE ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ

Výdaje místního rozpočtu lze členit na výdaje běžné (ze kterých se financují běžné potřeby v příslušném rozpočtovém roce – zpravidla také označované jako provozní výdaje) a kapitálové výdaje, které slouží k financování dlouhodobých, zejména investičních potřeb, přesahujících jedno rozpočtové období.

Jiným členěním může být členění na výdaje plánované a neplánované. Mezi plánované výdaje se řadí ty, které se dají poměrně přesně stanovit (výdaje na provoz úřadu obecního či krajského, provoz škol apod.), mezi neplánované ty, které mají zpravidla nahodilý charakter, vyskytnou se v průběhu rozpočtového období (např. podpory při živelných pohromách). Mezi neplánované výdaje patří i výdaje sankčního charakteru, např. za porušení rozpočtové kázně (MARKOVÁ, 2000).

Běžné výdaje obcí dosahují přibližně dvou třetin celkových výdajů, jejich podíl se však postupně zvyšuje. Největší podíl z celkových výdajů připadá na položku nákupy zboží a služeb, do které patří zejména nákup vody, paliv, energie. Jejich vývoj je nerovnoměrný. Další nejvýznamnější položku představují neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím a podobným organizacím. Tato položka se až do roku 2000 pohybovala na úrovni 10 %, od roku 2001 její podíl roste (v roce 2003 až na 24 %). Tato změna je způsobena zejména růstem výdajů v oblasti školství. Rovnoměrný vývoj

představují výdaje na mzdy a platy – zhruba 10 % celkových výdajů. Položka neinvestiční transfery podnikům se pohybuje mezi hodnotami 3,4 % v roce 1994 až po hodnoty 6,1 % v roce 2000. Jedná se o dotace v odvětví železniční a silniční dopravy, bytového hospodářství, oprav komunikací a sběru a čištění odpadních vod.

Kapitálové výdaje a jejich procentní podíl na celkových výdajích má klesající charakter. Zatímco v roce 1993 dosahovaly hodnot 31,3 %, v roce 2003 nedosahují ani 29 %. Prostřednictvím kapitálových výdajů obce financují zejména investiční akce v oblasti školství, zdravotnictví, výstavby obecních bytů a domů s pečovatelskou službou. Dále výstavbu technické infrastruktury, výstavbu průmyslových zón nebo výstavbu v oblasti životního prostředí (čističky odpadních vod) (LIPTÁKOVÁ, 2003).

2.3.10 ZABEZPEČENÍ VEŘEJNÝCH STATKŮ

Obce zabezpečují tzv. národní veřejné statky, tzn., že užitek z jejich zajištění mají obyvatelé celého státu. Jde např. o výstavbu silnic, regulaci vodních toků apod.

Dalším druhem veřejných statků, které zabezpečují územní celky, jsou tzv. upřednostněné statky, kdy stát rozhoduje o spotřebě určitých statků např. tím, že určí, že je obce musí zajistit a občané je musí spotřebovávat.

Další skupinu je možné označit jako místní veřejné statky, které obce zajišťují především pro svoje obyvatele a u kterých lze do určité míry i měřit spotřebu a stanovit uživatelský poplatek (např. vodné, stočné).

Výdaje na zabezpečení čistých veřejných statků, kterými jsou výdaje např. na bezpečnost či správu území, by měly být kryty výnosem z daní (svěřených, tj. v současnosti daň z nemovitostí, či sdílených, tj. daň z příjmů, daň z přidané hodnoty) podle rozpočtového určení (viz zákon č. 243/2000 Sb.), eventuálně obecními daněmi (u nás obecní daně zatím nejsou, jsou to stále místní poplatky) a transfery z rozpočtové soustavy (dotace). Mezi výdaje na zabezpečení čistých veřejných statků patří na územní úrovni např. výdaje na udržení veřejného pořádku a bezpečnosti (obecní policie, hasiči), veřejné osvětlení, veřejné komunikace (ulice, chodníky), veřejnou zeleň (parky), vlastní správu apod. Mohou to být jak výdaje běžné, tak kapitálové.

Výdaje na zabezpečení smíšených veřejných statků tvoří výdaje na vzdělání (základní školství zejména z rozpočtů obcí, střední školství z rozpočtů krajů), sociální programy (péče o rodinu, o zdravotně postižené, programy zlepšování bydlení apod.),

hromadnou dopravu apod. Spotřeba tohoto typu veřejných statků záleží na úvaze občana, zda ji využije.

Výjimkou jsou tzv. upřednostněné veřejné statky, kdy občan nemůže volit, zda využije, zda bude spotřebovávat či nikoli veřejný statek, neboť jeho spotřeba je mu uložena zákonem. Na tyto veřejné statky stát poskytuje obcím i krajům dotace, ale část úhrady jde i z jejich rozpočtů. Je problémem stanovit výši dotace, neboť někdy se dostává do rozporu hospodárnost a povinnost zajistit příslušný statek (MARKOVÁ, 2000).

2.3.11 ZADLUŽENOST OBCÍ

Podle nejnovější analýzy činil dluh měst a obcí v roce 2005 v součtu 79 miliard korun. To je ve srovnání s rokem 2004 o 4 miliardy a ve srovnání s rokem 2003 dokonce o 9 miliard korun více. Navzdory těmto faktům je situace již třetím rokem stabilní, dokonce se dá říci, že v jistých ohledech obce hospodaří obezřetněji než stát.

Zadlužeností měst a obcí se rozumí suma jejich veškerých cizích zdrojů, tedy nejen bankovních úvěrů a výpomocí, ale i všech dlouhodobých a krátkodobých závazků, rezerv, přechodných pasiv a také přijatých návratných finančních výpomocí mezi rozpočty.

V České republice je celkem 6243 obcí. Cizích zdrojů, které mohou být z ekonomického hlediska a za určitých okolností dokonce výhodnější než zdroje vlastní, využívá ve svém hospodaření většina tuzemských měst a obcí. Míra využití těchto zdrojů se obec od obce liší. Některé obce mají cizí zdroje v řádech několika desetitisíců korun na jednoho obyvatele, jiné je mají takřka nulové. Stejně tak se liší i struktura použitých cizích zdrojů. Někde převažují bankovní úvěry, jinde dlouhodobé nebo krátkodobé závazky.

Tab. č. 2: Zadluženost obcí podle velikostních kategorií (2005)

Velikostní kategorie obcí	Počet obcí v kategorii	Počet zadlužených obcí	Podíl zadlužených obcí v kategorii (%)	Zadluženost (mil. Kč)	Podíl na celkové zadluženosti (%)
1--100	557	94	16,9	49,3	0,06
101--200	1 086	312	28,7	292,3	0,3
201--500	2 000	893	44,7	1 686,4	2,1
501--1000	1 293	849	65,7	3 006,5	3,7
1001--2000	671	528	78,7	3 534,4	4,5
2001--5000	368	336	91,3	5 026,8	6,4
5001--10 000	137	133	97,1	4 221,4	5,3
10 001--20 000	68	66	97,1	3 486,3	4,4
20 001--50 000	42	40	95,2	4 773,1	6
50 001--100 000	16	14	87,5	3 690,2	5
Nad 100 000	5	5	100	49 280,6	62,3
Celkem ČR	6 243	3 270	52,4	79 047,2	100

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Dá se říci, že uvedená tabulka leccemu napovídá a dá se z ní vyvodit určité závěry. Například, že nejvíce jsou zadlužena naše největší města, druhou nejvíce zadluženou kategorií obcí jsou obce s počtem obyvatel 5 – 20 tisíc.

Tab. č. 3: Vývoj zadluženosti a podíl na obyvatele

Rok	Počet obcí celkem	Počet zadlužených obcí	Počet obyvatel v zadlužených obcích	Zadluženost celkem (mil. Kč)	Zadluženost na obyvatele (Kč)
1997	6 230	2 450	8 703 842	34 385,70	3 950
1998	6 238	2 721	8 931 369	38 992,70	4 370
1999	6 239	3 091	9 081 782	39 972,80	4 400
2000	6 246	4 213	9 434 937	40 968,40	4 340
2001	6 250	2 985	9 109 435	48 343,70	5 310
2002	6 331	3 027	9 040 395	70 413,40	6 170
2003	6 244	3 108	9 007 830	70 413,40	7 820
2004	6 244	3 217	8 854 218	74 868,40	8 460
2005	6 243	3 270	8 895 486	79 047,20	8 890
2006	6 244	3 283	8 893 771	80 951,00	9 100

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Zadluženost obcí v ČR se blíží k částce 100 mld. Kč. Její převážnou část (více než 60 %) tvoří dluhy velkých měst. Téměř polovina obcí nemá žádný dluh a v kritické situaci, kdy byla překročena mezní hodnota zadluženosti se dotýká snad jen desítky obcí. Pro celou soustavu municipalit v České republice tudíž platí, že je ekonomicky stabilní. Nová zastupitelstva by měla tento zdravý trend udržet, přestože zadluženost zřejmě poroste i nadále (Eliáš, 2007).

2.3.12 REGULACE ZADLUŽENOSTI OBCÍ

I když Ministerstvo financí nepovažuje vývoj zadluženosti obcí za alarmující, hodlá v příštích dvou letech posílit vůči obcím svoji monitorující a preventivní roli. Na základě usnesení vlády č. 346 o regulaci zadluženosti obcí a krajů (14.4.2004) přistoupilo k určitému regulování zadluženosti pomocí ukazatele dluhové služby. Obcím a krajům, které překročí stanovenou 30% výši, ministerstvo oznámí tuto skutečnost dopisem ministra financí. Obce pak do tří měsíců zdůvodní, proč daný ukazatel nedodržely a hlavně jaká řešení přijaly. Předloží rovněž zprávu o výsledcích přezkoumání za příslušný kalendářní rok, stanovisko zastupitelstva a rozpočtový výhled (Moderní obec, 2004).

3 MATERIÁL A METODIKA PRÁCE

Cílem diplomové práce je provést analýzu fiskální situace venkovských obcí a definovat její specifika. Analýza bude zpracována na základě dat z roku 2005 získaných z Ministerstva financí České Republiky – konkrétně z databáze ARIS (Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtů územních samosprávních celků). Objektem analýzy jsou obce spadající do okresů České Budějovice, Prachatice a Jindřichův Hradec. Vybrány však budou pouze ty obce, které splňují definici venkovské obce, tedy obce do 2000 obyvatel (viz. definice dle Perlína, str. 5 literárního přehledu).

Veškeré obce budou uspořádány do 5 velikostních kategorií a to následovně:

1. velikostní kategorie – obce do 199 obyvatel,
2. velikostní kategorie – obce od 200 do 499 obyvatel,
3. velikostní kategorie – obce od 500 do 999 obyvatel,
4. velikostní kategorie – obce od 1000 do 1499 obyvatel a
5. velikostní kategorie – obce od 1500 do 2000 obyvatel.

Do první velikostní kategorie (obce do 199 obyvatel) spadá 94 obcí, do druhé (obce od 200 do 499 obyvatel) 91 obcí, do třetí (obce od 500 do 999 obyvatel) 42 obcí, do čtvrté (obce od 1000 do 1499 obyvatel) 13 obcí a do páté velikostní kategorie (tj. obce od 1500 do 2000 obyvatel) 11 obcí. Podmínku venkovské obce za výše zmíněné okresy tedy splňuje celkem 251 obcí. Tyto vybrané obce zařazené do jednotlivých velikostních kategorií budou porovnávány se všemi obcemi ČR (vyjma Prahy).

Analýza bude prováděna v těchto krocích:

- protože možnosti rozvoje obcí souvisejí s geografickými a přírodními podmínkami, bude nejprve uvedena stručná charakteristika Jihočeského kraje;
- druhým krokem bude provedena analýza vybavenosti venkovských obcí, čímž se rozumí vybavenost obce technickou infrastrukturou a občanská vybavenost obce;

- v třetím kroku budou analyzovány výdaje:
  - 1) analýza výdajů dle druhového třídění rozpočtové skladby,
  - 2) analýza výdajů dle odvětvového třídění rozpočtové skladby;

- ve čtvrtém kroku budou analyzovány příjmy a to ve 4 skupinách:
  - 1) daňových,
  - 2) nedaňových,
  - 3) kapitálových příjmů a
  - 4) dotací;

- pátým krokem bude vypočteno rozpočtové saldo, tedy zjištění, zda dané obce dosáhly v roce 2005 rozpočtového přebytku nebo naopak rozpočtového deficitu. Bude vypočteno saldo běžný příjmů a výdajů a saldo kapitálových příjmů a výdajů.

Meze běžné příjmy budou zařazeny:

  - daňové příjmy,
  - nedaňové příjmy a
  - neinvestiční dotace.

Mezi kapitálové příjmy budou zařazeny:

  - kapitálové příjmy a
  - investiční dotace;

- další krok se bude týkat analýzy finanční samostatnosti daných obcí.

Finanční samostatnost je dána podílem vlastních příjmů ku celkovým příjmům. Čím je hodnota ukazatele vyšší, tím vyššího stupně samostatnosti obec dosahuje. Do vlastních příjmů budou zařazeny příjmy:

  - daňové,
  - nedaňové a
  - kapitálové.

Vlastní příjmy jsou příjmy, o jejichž struktuře i objemu může rozhodovat územní samospráva (tzn. nezávisle na státu). Do daňových příjmů jsou zařazeny

i sdílené daně a to i přesto, že jejich výši obec nemůže ovlivnit, ale právě proto, že mohou samy rozhodnout o jejich použití.

Růst těchto příjmů umožňuje zvyšovat míru finanční soběstačnosti. Velký vliv na vývoj finanční soběstačnosti mají tedy jednak výše daňových a nedaňových příjmů, ale také přijaté dotace, které ovlivňují výši celkových příjmů;

- v sedmém kroku bude proveden výpočet ukazatele dluhové služby dle následujícího vzorce:

dluhová služba / dluhová základna,

kde dluhová služba obsahuje:

- zaplacené úroky,
- uhrazené splátky vydaných dluhopisů,
- splátky jistin a
- splátky leasingu,

a dluhovou základnu tvoří:

- daňové a nedaňové příjmy po konsolidaci a
- přijaté dotace;

- posledním krokem bude celkové zhodnocení fiskální situace vybraných venkovských obcí, budou zejména charakterizovány rozdíly mezi jednotlivými velikostními kategoriemi.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 CHARAKTERISTIKA JIHOČESKÉHO KRAJE JAKO REGIONU

Jižní Čechy patří díky své geografické poloze a přírodním podmínkám k územím, kde se již v dávné minulosti začala objevovat první osídlení. Do původně zemědělské oblasti s tradičním rybníkářstvím a lesnictvím vstoupila na počátku 20. století průmyslová výroba. Atraktivitu přírodního i kulturně historického bohatství kraje podmiňuje rozvoj cestovního ruchu. Příhraniční charakter regionu se v posledních letech stal jeho předností, neboť přináší možnost spolupráce se sousedícími zeměmi Evropské unie.

Jihočeský kraj je geograficky poměrně uzavřeným celkem, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina s Českobudějovickou a Třeboňskou pánví. Na jihozápadě ji obklopuje Šumava, dále pak výběžky Brd, Středočeská žulová vrchovina, Českomoravská vrchovina a Novohradské hory.

Kraj není příliš bohatý na nerostné suroviny. Převažuje těžba štěrkopísků, stavebního kamene, cihlářských hlín a v omezené míře keramických jílu, vápence a grafitu. Významným přírodním bohatstvím jsou lesy, které zaujímají více než třetinu plochy kraje.

Jihočeský kraj má strategickou polohu na dopravní ose sever-jih. Procházejí jím důležité mezinárodní silnice, severojižní železniční koridor, evropské cyklistické a turistické stezky. Podstatným krokem ke vzniku civilního letiště se stalo udělení licence k vnitrostátnímu leteckému provozu pro Jihočeské letiště České Budějovice, a.s., mezinárodní licenci má letiště v Hosíně u Českých Budějovic. Stávající silniční síť dostatečně zajišťuje základní dopravní dostupnost měst a obcí. Kraj však citelně postrádá dálniční napojení, které by měla přinést výstavba dálnice D3 a rychlostních komunikací R3 a R4. Podmínkou pro výraznější přesun nákladní dopravy na železnici je vybudování IV. tranzitního železničního koridoru Praha-České Budějovice-Linec, zařazeného do seznamu nejvýznamnějších dopravních projektů v rámci EU.

Na tvorbě hrubého domácího produktu České republiky se Jihočeský kraj podílí 5,5%, v přepočtu na 1 obyvatele dosahuje 89% republikového průměru a je tak mezi kraji na 6. pozici. Ve statistickém registru ekonomických subjektů bylo koncem roku 2005 registrováno více než 144 tis. ekonomických subjektů. Jeho největší část tvořili podnikatelé - fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku (101 663 subjektů), společnosti s ručením omezeným (10 372 subjektů) a samostatně hospodařící rolníci (5 416 subjektů).

Průmyslová výroba je koncentrována především v českobudějovické aglomeraci a v okresech Tábor a Strakonice. Převažuje zpracovatelský průmysl (výroba potravin a nápojů, dopravních prostředků, strojů a zařízení, textilní a oděvní).

Zemědělství se orientuje na rostlinnou výrobu, převažuje pěstování obilovin, olejnin a brambor. V živočišné výrobě chov skotu a prasat. Dlouholetou tradici má v jižních Čechách rybníkářství. Chov ryb v 25 000 ha vodních ploch představuje polovinu produkce v rámci celé ČR.

Jihočeský kraj se stává významnou turistickou a rekreační oblastí. Cestovní ruch zaznamenal v posledních letech největší nárůst podílu na podnikatelských aktivitách v kraji.

4.2 ANALÝZA VYBAVENOSTI VENKOVSKÝCH OBCÍ

4.2.1 VYBAVENOST TECHNICKOU INFRASTRUKTUROU

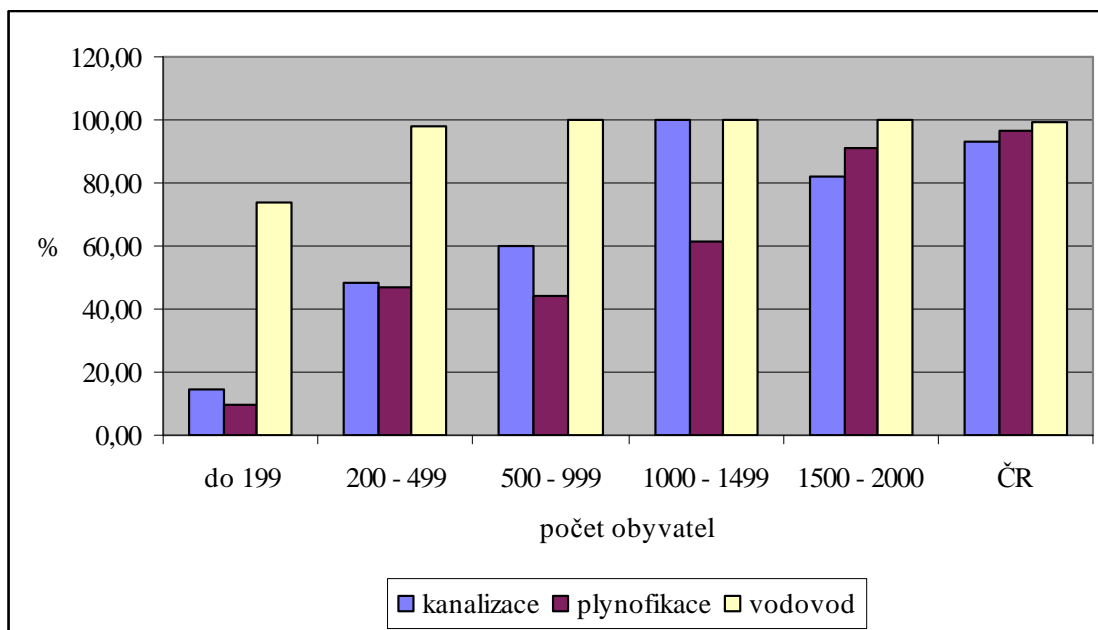
Vybavenost obce technickou infrastrukturou je jedním z předpokladů rozvoje obce. Je to důležité kritérium kvality života pro obyvatele.

Technickou infrastrukturou se rozumí:

- kanalizace,
- plynofikace a
- vodovod.

Vybavenost je však závislá na velikosti obce, jak ukazuje následující graf č. 4.

Graf č. 4: Podíl vybraných obcí a obcí ČR vybavených technickou infrastrukturou

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2005, vlastní výpočty

Vybavenost vodovodem je téměř u všech velikostních kategorií stoprocentní, pouze u nejmenších obcí – obcí do 199 obyvatel není vybavenost úplná, dosahuje přibližně 75 procent. Vybavenost obcí plynofikací je přímo závislá na velikosti obci. U nejmenších obcí dosahuje pouhých 10 procent, obce od 200 do 999 obyvatel jsou již vybaveny ze 40 procent, obce od 1500 do 2000 z 90 procent a u průměru za ČR je vybavenost téměř stoprocentní. Kanalizací jsou vybaveny všechny obce velikostní kategorie 1000 – 1499 obyvatel, 90 až 95 procentní vybavenosti dosáhly obce velikostní kategorie od 1500 do 2000 obyvatel a obce za ČR. U obcí od 500 do 999 obyvatel tato vybavenost poklesla na 60 procent, u obcí od 200 do 499 obyvatel na 40 procent a u nejmenších obcí dosahuje pouhých 15 procent.

Problémem údajů uvedených v Lexikonu obcí je, že vybavenost obce vodovodem, kanalizací a plynofikací jsou uváděny i v případě, že takto je vybavena pouze její část. Protože některé obce mají dvě či více místních částí, není vždy jisté, zda i obyvatelé těchto částí obcí mají uvedenou technickou infrastrukturu k dispozici.

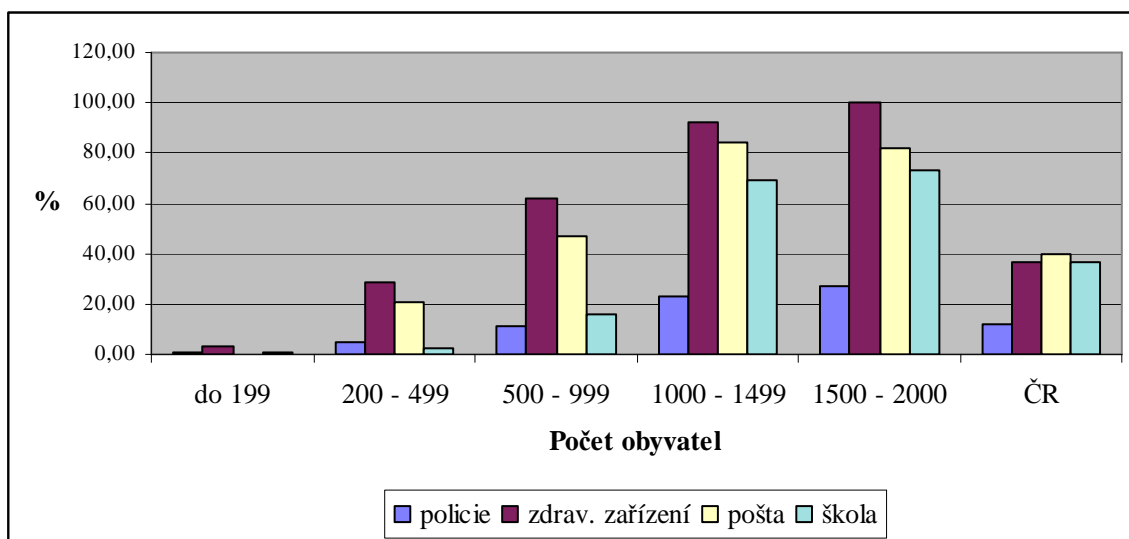
4.2.2 OBČANSKÁ VYBAVENOST

Údaje o občanské vybavenosti jsou sledovány ve čtyřech položkách:

- pošta,
- škola,
- zdrav. zařízení a
- úřadovna Policie ČR.

Z následujícího grafu č. 5 je opět vidět logická závislost úrovně vybavenosti na velikosti obce.

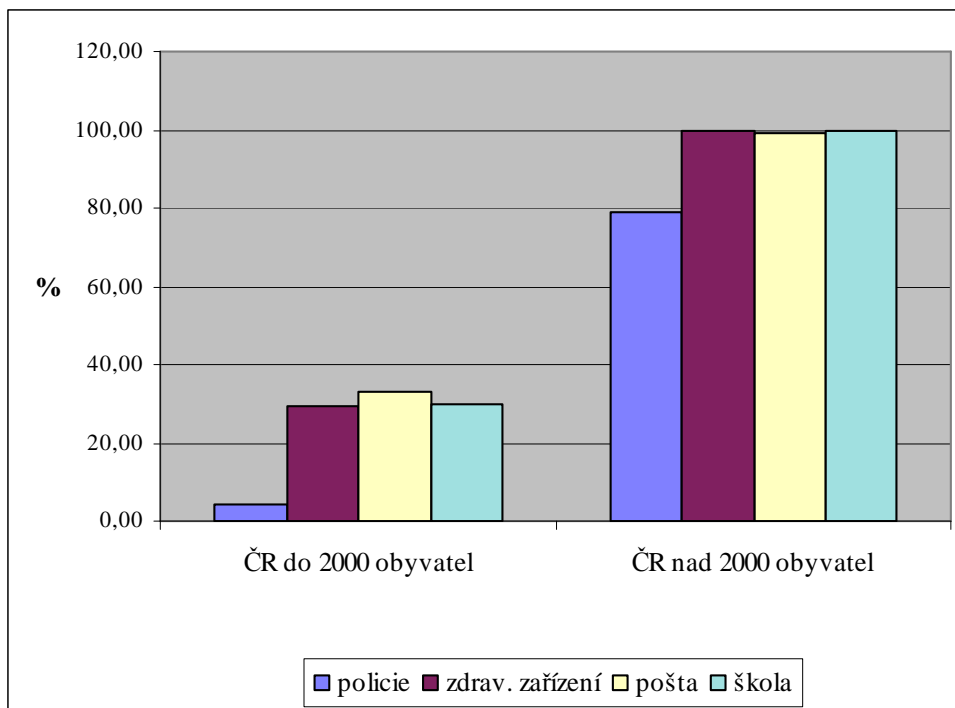
Graf č. 5: Podíl občanské vybavenosti u vybraných obcí a obcí ČR

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2005, vlastní výpočty

Obce do 199 obyvatel nejsou vybaveny téměř žádným z těchto zařízení. Obce od 200 do 499 obyvatel jsou zřídka vybaveny zdrav. zařízením (přibližně 25 %) a poštou (20 %). S růstem velikosti obce se také zvyšuje počet daných zařízení, zejména zdrav. zařízení a institucí pošt a také škol. U obcí za ČR není podíl občanské vybavenosti nijak vysoký. Je to dáno tím, že v ČR se vyskytuje výrazný počet malých obcí, který daný podíl vybavenosti výrazně snižuje. Pro lepší srovnatelnost jsou v následujícím grafu č. 6 obce za ČR rozděleny do dvou skupin – obce do 2000 obyvatel a obce nad 2000 obyvatel.

Graf č. 6: Podíl občanské vybavenosti za obce ČR

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2005, vlastní výpočty

Z grafu je patrné, že obce za ČR nad 2000 obyvatel jsou stoprocentně vybaveny institucemi škola, pošta a zdrav. zařízení, pouze vybavenost policií dosahuje 80 procent. U obcí do 2000 obyvatel je podíl vybavenosti značně nižší, dokonce nižší než dosahují hodnoty u vybraných obcí velikostních kategorií od 1000 do 1499 obyvatel a od 1500 do 2000 obyvatel.

4.3 ANALÝZA VÝDAJŮ

4.3.1 VÝDAJE DLE DRUHOVÉHO TŘÍDĚNÍ ROZPOČTOVÉ SKADBY

Výdaje vybraných obcí a obcí za ČR v členění na běžné a kapitálové v roce 2005 zobrazuje tabulka č. 4.

Rozhodující skupinou výdajů jsou výdaje běžné, zejména u obcí za ČR, kde dosáhly 82 % celkových příjmů a kapitálové výdaje pouhých 18 %. U vybraných venkovských obcí také převládají běžné výdaje, ale ne v takové míře jako u obcí za celou ČR. Běžné výdaje dosáhly 56 % a kapitálové 43 %.

Tabulka č. 4: Běžné a kapitálové výdaje v tis. Kč vybraných obcí a obcí za ČR v roce 2005 připadající v průměru na 1 obec a na 1 obyvatele

Obce s počtem obyvatel	Běžné výdaje na 1 obec	Běžné výdaje na 1 obyvatele	Kapitálové výdaje na 1 obec	Kapitálové výdaje na 1 obyvatele
do 199	906,43	8,49	602,45	5,65
200-499	2 761,05	8,71	1 945,22	4,53
500-999	6 016,33	9,19	4 852,08	7,41
1000-1499	10 211,13	8,26	10 550,79	8,54
1500-2000	12 796,61	8,02	7 735,69	4,85
ČR (vyjma Prahy)	38 118,36	26,36	8 365,15	5,79

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

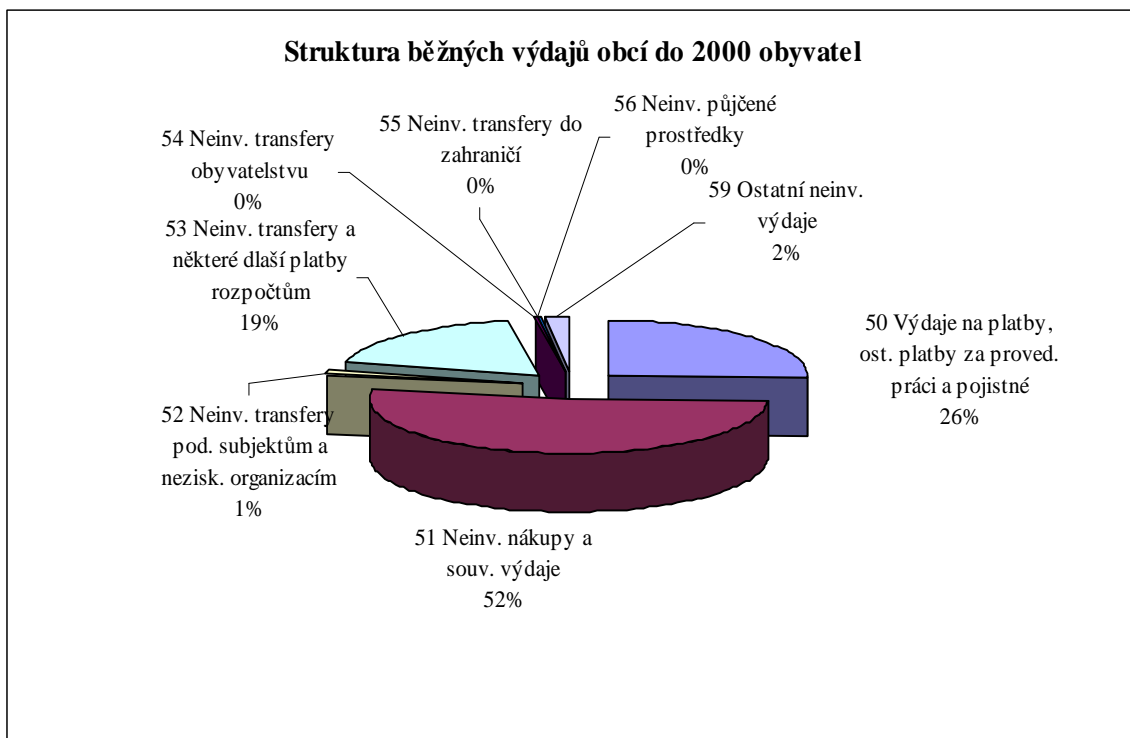
4.3.1.1 Běžné výdaje

Z běžných výdajů se financují běžné, pravidelně se opakující potřeby v příslušném roce. Z tabulky je patrné, že větší obce vynaložily na nákupy běžných potřeb zdaleka více než obce malé. Běžné výdaje u obcí do 199 obyvatel činily v roce 2005 907 tis. Kč v průměru na 1 obec, u obcí od 200 do 499 obyvatel 2,7 mil. Kč, u obcí od 500 do 999 obyvatel cca 6 mil. Kč a u obcí od 1000 do 1499 a od 1500 do 2000 obyvatel tyto výdaje dosáhly částky 10 mil. a 13 mil. Kč na 1 obec. U obcí za ČR dosáhly běžné výdaje 38,1 mil. Kč na 1 obec.

Největší skupinu běžných výdajů u sledovaných obcí tvoří skupina 51 - Neinvestiční nákupy a související výdaje. Ty se na celkových běžných výdajích podílejí přibližně 52 %. Dalšími významnějšími skupinami běžných výdajů jsou skupina 50 – Výdaje na platby, ostatní platby za provedenou práci a pojistné, které představují v rozpočtech obcí přibližně 26 % a skupina 53 – Neinvestiční transfery a některé další platby rozpočtům, které činí okolo 19 %. Ostatní skupiny běžných výdajů dosahují již jen nepatrných hodnot (viz. graf č. 7).

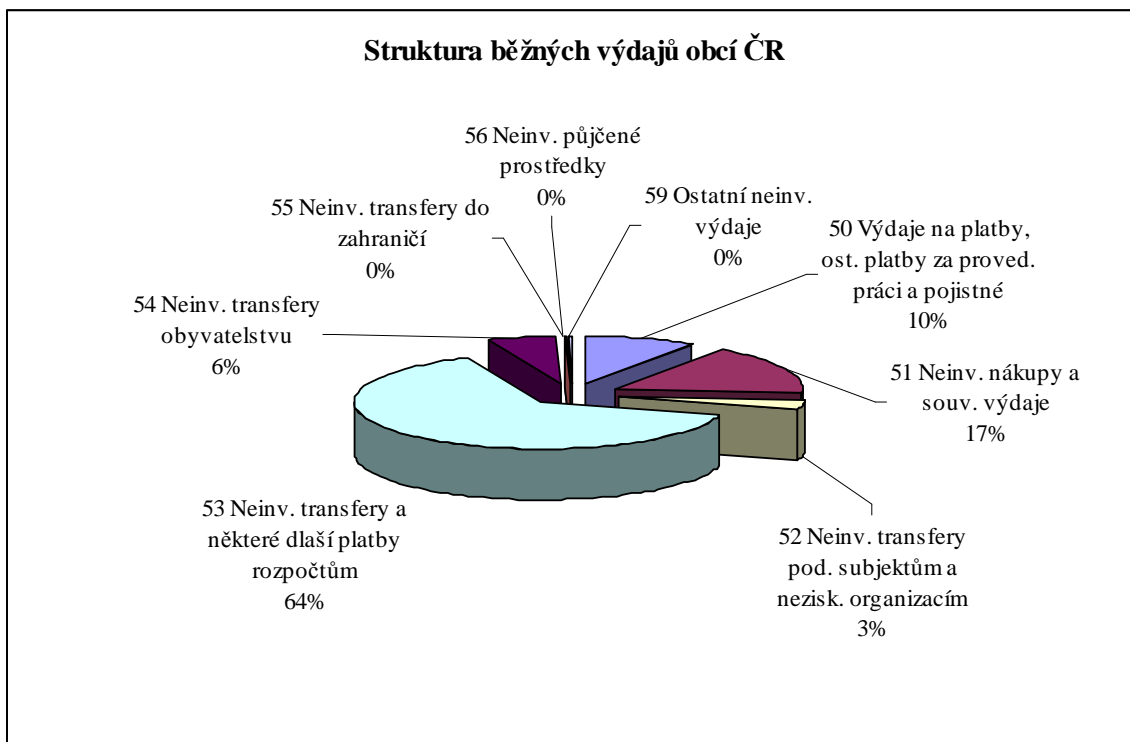
U obcí za ČR jsou nejvyšší výdaje skupiny 53 - Neinvestiční transfery a některé další platby rozpočtům, které dosáhly 64 % běžných výdajů. Dalšími významnějšími výdaji jsou výdaje skupiny 51 - Neinvestiční nákupy a související výdaje, které dosáhly 17 %. 10 % činí výdaje skupiny 50 - Výdaje na platby, ostatní platby za provedenou práci a pojistné. Ostatní skupiny běžných výdajů dosahují již jen nepatrných hodnot (viz. graf č. 8).

Graf č. 7: Struktura běžných výdajů vybraných obcí do 2000 obyvatel za rok 2005 (v %)

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Graf č. 8: Struktura běžných výdajů obcí ČR (vyjma Prahy) za rok 2005 (v %)

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Neinvestiční nákupy tvoří největší skupinu běžných výdajů u vybraných obcí do 2000 obyvatel, u obcí za ČR tvoří druhou nejvýznamnější skupinu běžných výdajů. Z této skupiny nejvíce obce vynakládají své prostředky na nákup služeb. Jedná se o služby pošt, telekomunikací a radiokomunikací, služby peněžních ústavů, nájemné, poradenské a právní služby. Další velkou skupinou výdajů jsou ostatní nákupy, čímž se rozumí výdaje na opravy a udržování hmotného i nehmotného majetku, výdaje na nákup softwaru a jiných počítačových programů, cestovní náhrady. Více jak o polovinu nižší jsou výdaje na nákup vody, paliv a energie. Dále následují výdaje na nákup materiálu. Jedná se o nákup potravin v ústavních vývařovnách nebo školních jídelnách, nákupy ochranných pomůcek, léků a zdravotnického materiálu, učebnic a bezplatně poskytovaných školních potřeb, nákup zboží určeného k dalšímu prodeji. Daleko méně činí výdaje obcí na nákupy věcných předmětů poskytovaných formou daru, včetně věcných humanitárních darů, výdaje na pokuty a penále vyplývající z obchodních vztahů a výdaje na dopravní územní obslužnost. Za zmínku stojí uvést výdaje ve formě úroků. Jedná se o hrazené úroky z půjčených prostředků, vlastních cenných papírů apod., realizované kurzové ztráty, úroky vzniklé převzetím cizích závazků a ostatní finanční výdaje. Strukturu těchto výdajů zobrazuje tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Neinvestiční nákupy a související výdaje za rok 2005 v tis. Kč u vybraných obcí a obcí za ČR (vyjma Prahy)

Obce s počtem obyvatel		51 Neinvestiční nákupy a související výdaje					
		513	514	515	516	517	519
		Nákupy materiálu	Úroky a ostatní finanční výdaje	Nákup vody, paliv a energie	Nákup služeb	Ostatní nákupy	Výdaje souv. s neinv. nákupy, příspěvky a věcné dary
do 199	na 1 obec	57,63	2,13	63,02	225,50	225,06	7,12
	na 1 obyv.	0,24	0,02	0,59	2,11	2,11	0,07
200-499	na 1 obec	184,64	29,11	194,52	623,73	543,88	28,16
	na 1 obyv.	0,58	0,06	0,61	1,97	1,72	0,09
500-999	na 1 obec	338,62	56,00	532,34	1 152,68	1 043,54	85,34
	na 1 obyv.	0,52	0,09	0,81	1,76	1,59	0,13
1000-1499	na 1 obec	581,14	94,88	762,26	1 925,94	1 560,90	155,93
	na 1 obyv.	0,47	0,08	0,62	1,56	1,26	0,13
1500-2000	na 1 obec	793,24	150,71	1 016,13	2 551,83	1 731,99	263,23
	na 1 obyv.	0,50	0,09	0,64	1,60	1,09	0,17
ČR	na 1 obec	509,58	212,00	724,46	2 803,56	2 026,18	258,74
	na 1 obyv.	0,35	0,15	0,50	1,94	1,40	0,18

Zdroj: MFCR, vlastní výpočty

Nejvíce těchto výdajů (výdajů skupiny 51) vynaložily obce od 1500 do 2000 obyvatel (6 507,13 tis. Kč na 1 obec) a nejméně obce do 199 obyvatel (580,46 tis. Kč na 1 obec). Z pohledu přepočtu těchto výdajů na 1 obyvatele naopak nejvíce vynaložily obce do 199 obyvatel a to 5 440 Kč na 1 obyvatele, zatímco obce od 1500 do 2000 obyvatel 4 090 Kč na obyvatele. Výše těchto výdajů za obce ČR se pohybují ve stejné výši jako u obcí od 1500 do 2000 obyvatel – 6 542,46 tis. Kč na 1 obec, v přepočtu na obyvatele 4 520 Kč.

Dalšími významnějšími skupinami běžných výdajů jsou skupina 50 - Výdaje na platby, ostatní platby za provedenou práci a pojistné a skupina 53 – Neinvestiční transfery a některé další platby rozpočtům (ta u obcí za celou ČR tvoří nejvýznamnější skupinu běžných výdajů). Struktura těchto výdajů je zobrazena v následující tabulce č. 5.

Tab. č. 5: Výdaje na platby, ostatní platby za provedenou práci a pojistné a Neinvestiční transfery za rok 2005 v tis. Kč u vybraných obcí a obcí za ČR (vyjma Prahy)

Obce s počtem obyvatel		Běžné výdaje - skupina 50 a 53				
		501 - Platby	502 - Ostatní platby za provedenou práci	503 - Povin. poj. placené zaměstnavatelem	Za skupinu 50 celkem	53 Neinv. transfery a některé další platby rozpočtům
do 199	na 1 obec	40,91	147,74	22,48	211,13	101,39
	na 1 obyv.	0,38	1,38	0,21	1,97	0,95
200-499	na 1 obec	190,42	363,56	117,04	671,02	419,47
	na 1 obyv.	0,60	1,15	0,37	2,12	1,32
500-999	na 1 obec	582,28	584,85	342,40	1 509,53	855,64
	na 1 obyv.	0,89	0,89	0,52	2,30	1,30
1000-1499	na 1 obec	1 285,71	785,03	621,15	2 691,89	2 112,81
	na 1 obyv.	1,04	0,64	0,50	2,18	1,71
1500-2000	na 1 obec	1 722,11	790,12	792,36	3 304,59	2 614,06
	na 1 obyv.	1,08	0,50	0,50	2,08	1,64
ČR	na 1 obec	2 190,99	564,25	907,99	3 663,23	24 339,61
	na 1 obyv.	1,52	0,39	0,63	2,54	16,83

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Výdaje na platby zaměstnanců v pracovním poměru, zaměstnanců ozbrojených sborů, státních zaměstnanců a ostatní platby jsou nejvyšší u obcí velikostní kategorie od 1000 do 1499 a od 1500 do 2000 obyvatel, které vynaložily na tyto platby přibližně 1 060 Kč

na 1 obyvatele, zatímco obce do 199 obyvatel pouhých 380 Kč. U obcí za ČR činí tyto výdaje 1 520 Kč na obyvatele. Výdaje na povinné pojistné placené zaměstnavatelem souvisí s výdaji na platy. Rostou spolu s výší platů. Naopak výdaje za ostatní platby za provedenou práci, čímž se rozumí především odměny za práci podle dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, platy představitelů státní moci, odměny členů zastupitelstva obcí, odstupné, obytné a ostatní jsou nejvyšší u obcí do 199 obyvatel – 1 380 Kč na obyvatele, zatímco u obcí od 1500 do 2000 obyvatel jsou o 880 Kč na 1 obyvatele nižší a průměr za ČR činí pouhých 390 na obyvatele (viz. tabulka č. 5).

Mezi neinvestiční transfery a další platby rozpočtům patří neinvestiční transfery a dotace státnímu rozpočtu a státním fondům, neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně, příspěvkovým a podobným organizacím. Nejvíce těchto transferů poskytly obce od 1000 do 1499 obyvatel a to 1 710 Kč na 1 obyvatele a obce od 1500 do 2000 obyvatel, které poskytly 1 640 Kč na 1 obyvatele. Nejméně poskytly obce do 199 obyvatel (950 Kč na obyvatele). Průměr za ČR je ale zdaleka vyšší. Na 1 obyvatele bylo poskytnuto 16 830 Kč (viz. tab. č. 5).

4.3.1.2 Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje představují, na rozdíl od výdajů běžných, investici do budoucího vývoje.

Nejvýznamnější skupinou kapitálových výdajů je skupina 61 - Investiční nákupy a související výdaje, mezi které patří výdaje na pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, poskytnuté investiční příspěvky, investiční úroky, odvody za odnětí zemědělské půdy a ostatní výdaje související s investičními nákupy. Jak je patrné z tabulky č. 6, tyto výdaje rostou spolu s velikostí obce. Nejvíce však investovaly obce od 1000 do 1499 obyvatel (10 502 tis. Kč na 1 obec), ale tuto vysokou hodnotu zapříčinily především dvě obce, které investovaly mnohem více, než ostatní obce této velikostní kategorie. Jedná se o obec Borek, která investovala ve výši 32 mil. Kč, a obec Vacov, která investovala přibližně 25 mil. Kč.

Ostatní skupiny kapitálových výdajů u jednotlivých velikostních kategorií jsou už jen minimální. U menších obcí a obcí za ČR se ještě objevují výdaje na investiční transfery a také výdaje na nákup akcií a majetkových podílů, ale ty už jen u obcí za celou ČR (viz. tab. č. 6).

Tabulka č. 6: Kapitálové výdaje za rok 2005 v tis. Kč u vybraných obcí a obcí za ČR

Obce s počtem obyvatel	Kapitálové výdaje							
	61 Inv. nákupy a související výdaje		62 Nákup akcií a majetk. podílu		63 Investiční transfery		64 Inv. půjčené prostředky	
	na 1 obce	na 1 obyv.	na 1 obce	na 1 obyv.	na 1 obce	na 1 obyv.	na 1 obce	na 1 obyv.
do 199	579,03	5,43	0,00	0,00	22,57	0,21	0,85	0,01
200-499	1 849,56	5,84	3,33	0,01	73,00	0,23	19,34	0,06
500-999	4 560,95	6,97	0,00	0,00	285,15	0,44	5,97	0,01
1000-1499	10 502,72	8,50	1,13	0,00	46,95	0,04	0,00	0,00
1500-2000	7 653,52	4,80	0,00	0,00	82,17	0,04	0,00	0,00
ČR (vyjma Prahy)	7 446,23	5,15	217,53	0,15	614,66	0,43	84,4	0,06

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

4.3.2 VÝDAJE DLE ODVĚTVOVÉHO TŘÍDĚNÍ ROZPOČTOVÉ SKLADBY

Odvětvové třídění vychází z účelů, na které se vynakládají finanční prostředky z rozpočtu v souvislosti se zajišťováním potřeb. Využívá čtyřmístný kód třídění, tzn. na rozpočtové skupiny (jednomístný kód), které se dělí na rozpočtové oddíly (dvoumístný kód), které se dále člení na pododdíly (třímístný kód) a ty se dále člení na paragrafy (čtyřmístný kód).

Odvětvové třídění (dříve funkční) využívá třídění na šest skupin, tj.

- 1 – zemědělství a lesní hospodářství;
- 2 – průmyslová a ostatní odvětví hospodářství;
- 3 – služby pro obyvatelstvo;
- 4 – sociální věci a politika zaměstnanosti;
- 5 – bezpečnost státu a právní ochrana;
- 6 – všeobecná veřejná správa a služby.

Největší skupinou výdajů dle tohoto třídění je u vybraných obcí skupina 3 – Služby pro obyvatelstvo, která zahrnuje výdaje na vzdělávání obyvatel, výdaje na kulturu, církev a sdělovací prostředky, výdaje na tělovýchovu a zájmovou činnost, zdravotnictví, bydlení a ochranu životního prostředí. Tato skupina tvoří 50 % celkových výdajů. Nejvíce těchto výdajů vydaly obce od 1500 do 2000 obyvatel a to 12 150 tis. Kč v průměru na 1 obec. Přibližně o 1 500 tis. Kč méně vydaly obce od 1000 do 1499 obyvatel, obce od 500 do 999 obyvatel vydaly 5 737 tis. Kč, obce od 200 do 499 obyvatel už jen 1 861 tis. Kč a nejméně těchto výdajů vydaly obce do 199 obyvatel –

450 tis. Kč v průměru na 1 obec. Průměr za ČR činí 11 314 tis. Kč na 1 obec a tyto výdaje si stojí na druhém místě. Tvoří 20 % celkových výdajů.

U obcí ČR stojí na prvním místě výdaje skupiny 6 – Všeobecná veřejná správa a služby. Sem spadají výdaje na státní moc, státní správu, územní samosprávu a politické strany, výdaje na veřejné služby a činnosti, finanční operace a ostatní činnosti. Průměr za ČR činí u těchto výdajů 36 477 tis. Kč na 1 obec. U vybraných obcí dosahují tyto výdaje mnohem nižších částek od 611 tis. Kč po 5 325 tis. Kč na 1 obec.

Na třetím místě stojí skupina č. 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství a to jak u vybraných obcí tak také u obcí za ČR. Jsou to výdaje spojené s činností, programy a podporou pro průmyslová odvětví, stavebnictví, obchod a služby, výdaje na dopravu, vodní hospodářství, spoje a všeobecné hospodářské záležitosti a ostatní ekonomické funkce. Jednotlivé velikostní kategorie vydaly od 443 tis. Kč až po 3 697 tis. Kč, průměr za ČR je ale vyšší – 5 181 tis. Kč na 1 obec.

Dalšími výdaji u obcí za ČR jsou výdaje skupiny 4 – Sociální věci a politika zaměstnanci, kde obce vydaly 3 056 tis. Kč a výdaje skupiny 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana, zde obce vynaložily 637 tis. Kč v průměru na 1 obec. Nejméně se na celkových výdajích podílejí u obcí ČR výdaje na zemědělství a lesní hospodářství (skupina 1). Těch obce vydaly průměrně 182 tis. Kč.

U vybraných obcí tvoří výdaje na sociální věci a politiku zaměstnanosti 4,5 %. Výdaje na bezpečnost státu a právní ochranu zaujímají necelá 2 % a výdaje na zemědělství a lesní hospodářství zaujímají také 2 % celkových výdajů. U těchto výdajů je to více než u obcí za ČR.

Strukturu daných výdajů zobrazuje tabulka č. 7.

Z tabulky je patrné, že veškeré výdaje rostou spolu s velikostí obce. Výjimku tvoří obce velikostní kategorie od 1000 do 1499 obyvatel u výdajů skupiny č. 2 a skupiny č. 6. Těch vydaly více než obce velikostní kategorie od 1500 do 2000 obyvatel. U výdajů skupiny č. 2 způsobily tak vysokou hodnotu 3 obce – Borek, Vacov a Husinec, které realizovaly mnohem větší objem výdajů než ostatní obce této velikostní kategorie, a u výdajů skupiny č. 6 obce Strunkovice nad Blanicí a opět obce Borek.

Tabulka č. 7: Výdaje u vybraných obcí a obcí za ČR (vyjma Prahy) za rok 2005 v tis. Kč připadající v průměru na 1 obec (dle odvětvového třídění rozpočtové skladby)

Obce s počtem obyvatel	1 Zemědělství a lesní hospodářství	2 Prům. a ostatní odvětví hospodářství	3 Služby pro obyvatelstvo	4 Sociální věci a politika zaměstnanosti	5 Bezpečnost státu a právní ochrana	6 Všeobecná veřejná správa a služby
do 199	52,35	443,54	450,86	2,48	17,54	611,50
200-499	125,46	1 433,54	1 861,14	39,22	56,44	1 435,86
500-999	227,48	2 294,90	5 737,80	111,67	172,14	2 767,11
1000-1499	307,66	3 697,20	10 664,57	2 260,70	302,46	4 589,63
1500-2000	514,00	2 286,05	12 150,78	329,11	428,84	5 325,06
Celkem	1 226,95	10 155,23	30 865,15	2 743,18	977,42	14 729,16
V %	2,02	16,73	50,85	4,52	1,61	24,27
ČR	182,79	5 181,46	11 314,07	3 056,03	637,84	36 477,74
ČR v %	0,34	9,11	19,9	5,37	1,12	64,16

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Tabulka č. 8: Výdaje u vybraných obcí a obcí za ČR za rok 2005 v tis. Kč v přepočtu na 1 obyvatele

Skupiny výdajů	Obce s počtem obyvatel					ČR
	do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000	
1 Zemědělství a lesní hospodářství	0,49	0,4	0,35	0,24	0,32	0,13
21 Průmysl, stavebnictví, obchod a služby	0,19	0,13	0,05	0,12	0,05	0,12
22 Doprava	1,2	1,56	1,42	1,87	0,93	2,1
23 Vodní hospodářství	2,77	2,83	2,04	1	0,45	1,36
2 Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	4,16	4,52	3,51	2,99	1,43	3,58
31 Vzdělávání	0,54	0,94	1,82	1,81	1,44	1,62
32 Vzdělávání	0	0,01	0	0	0,03	0,02
33 Kultura, církve a sdělovací prostředky	0,5	0,41	0,63	1,09	0,56	1,01
34 Tělovýchova a zájmová činnost	0,24	0,46	0,61	0,69	0,89	0,85
35 Zdravotnictví	0,05	0	0,01	0,09	0,03	0,2
36 Bydlení, komun. služby a územní rozvoj	1,97	3,2	4,4	3,73	3,9	2,96
37 Ochrana životního prostředí	0,96	0,86	1,30	1,22	0,77	1,16
3 Služby pro obyvatelstvo	4,26	5,88	8,77	8,63	7,62	7,83
4 Sociální věci a politika zaměstnanosti	0,02	0,12	0,17	1,83	0,21	2,11
5 Bezpečnost státu a právní ochrana	0,16	0,18	0,26	0,25	0,27	0,44

Pokračování tabulky č. 8

Skupiny výdajů	Obce s počtem obyvatel					ČR
	do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000	
63 Finanční operace	0,85	1,17	0,91	1,20	1,02	21,58
64 Ostatní činnosti	0,14	0,08	0,06	0,14	0,13	0,45
6 Všeobecná veřejná správa a služby	5,74	4,52	4,23	3,71	3,34	25,23

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Zdaleka nejvyšší podíl ve výdajích u vybraných obcí vykazuje kapitola bydlení, komunální služby a územní rozvoj, vyjma obcí do 199 obyvatel. Tyto výdaje zahrnují výdaje na podporu bydlení, bytové hospodářství včetně regenerace panelových sídlišť, veřejná osvětlení, údržbu a správu hřbitovů, plynofikace, elektrifikace, lokální zásobování teplem, územní plánování a rozvoj. U sledovaných obcí dosáhly tyto výdaje v roce 2005 v přepočtu na obyvatele 17,2 tis. Kč. Nejvíce těchto výdajů vydaly obce od 500 do 999 obyvatel a to 4 400 Kč na obyvatele, dále obce od 1500 do 2000 obyvatel ve výši 3 900 Kč na obyvatele, o něco méně obce od 1000 do 1499 obyvatel – 3 730 Kč na obyvatele, obce od 200 do 499 obyvatel vydaly 3 200 Kč na obyvatele a nejméně obce do 199 obyvatel a to 1 970 Kč na obyvatele. U obcí za ČR dosáhla výše těchto výdajů 2 960 Kč na obyvatele (viz tab. č. 8).

Na prvním místě u obcí ČR stojí výdaje na finanční operace, které dosáhly výše 21 580 Kč na obyvatele. Nemalých částek však dosahují i u jednotlivých velikostních kategorií u vybraných obcí, kde se pohybují v částkách od 850 Kč až po 1 200 Kč na obyvatele.

Obce do 199 obyvatel a obce za ČR vydaly nejvíce na všeobecnou veřejnou správu a služby, kde jsou zařazeny výdaje spojené s vlastní správní činností obcí a s volbami do zastupitelstev územní samosprávných celků. Obce do 199 obyvatel vydaly na tyto služby 4 750 Kč na obyvatele, obce od 200 do 499 a od 500 do 999 obyvatel vydaly 3 260 Kč na obyvatele, o 900 Kč méně vydaly obce od 1000 do 1499 obyvatel a nejméně obce od 1500 do 2000 obyvatel (2 370 Kč na obyvatele). U obcí za ČR činí výše těchto výdajů 3 180 Kč na obyvatele.

Po kapitole bydlení a všeobecné veřejné správy je třetí nejvýznamnější kapitolou vodní hospodářství – zejména u prvních třech velikostních kategorií. Dané obce v roce 2005 vydaly v přepočtu na obyvatele 9,09 tis. Kč. Nejvyšší výdaje dosáhly obce od 200

do 499 obyvatel (2 830 Kč na obyvatele), dále obce do 199 obyvatel (2 770 Kč na obyvatele), o něco méně obce od 500 do 999 obyvatel (2 040 Kč na obyvatele), obce od 1000 do 1499 obyvatel vydaly 1 000 Kč na obyvatele a nejméně obce od 1500 do 2000 obyvatel (450 Kč na obyvatele). U obcí za ČR tyto výdaje dosáhly výše 1 360 Kč na obyvatele.

Čtvrtou nejvýznamnější kapitolou je doprava. Vybrané obce v roce 2005 vydaly v přepočtu na obyvatele 6,98 tis. Kč. Svou roli zde hraje především financování dopravní obslužnosti. Do odvětví doprava se zařazují mj. výdaje na pozemní komunikace, dotace veřejné silniční dopravě, slevy na jízdné pro žáky, bezpečnost silničního provozu, regionální dráhy, metro a lanové dráhy. Nejvyšší hodnoty dosáhly obce od 1000 do 1499 obyvatel (1 870 Kč na obyvatele) následované obcemi od 200 do 499 obyvateli (1 560 Kč na obyvatele), o něco méně vydaly obce od 500 do 999 obyvatel (1 420 Kč na obyvatele), dále obce do 199 obyvatel (1 200 Kč na obyvatele) a nejnižší hodnoty dosáhly obce od 1500 do 2000 obyvatel (930 Kč na obyvatele). Průměr za ČR činí o něco více, obce vydaly v roce 2005 na tyto výdaje 2 100 Kč na obyvatele.

Další významnější kapitolou je kapitola vzdělávání. Patří sem výdaje spojené s chodem mateřských škol, základních škol, středního školství (gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště), pedagogicko psychologických poraden, dále školní stravování, školní družiny, vyšší odborné a zájmové umělecké školy a případně i nová výstavba v tomto odvětví. Obce v roce 2005 v přepočtu na obyvatele vydaly 6,55 tis. Kč. Nejvyšší výdaje dosáhly obce od 500 do 999 obyvatel a obce od 1000 do 1499 obyvatel (1 820 Kč na obyvatele), dále obce od 1500 do 2000 obyvatel (1440 Kč na obyvatele), obce od 200 do 499 obyvatel vydaly 940 Kč na obyvatele a nejméně obce do 199 obyvatel (540 Kč na obyvatele). U obcí za ČR se pohybují výdaje v přibližně stejné výši jako u větších velikostních kategorií - 1 620 Kč na obyvatele.

Výdaje kapitoly životního prostředí dosáhly u vybraných obcí v roce 2005 výše 5,11 tis. Kč na obyvatele. Kapitola životní prostředí zahrnuje mj. výdaje změny technologií vytápění, monitoring životního prostředí, svoz a sběr komunálního odpadu a nebezpečných odpadů, ochrana půdy a podzemních vod, přírody a krajiny. Do ochrany životního prostředí realizovaly největší objem výdajů obce od 500 do 999 obyvatel (1 300 Kč na obyvatele), dále obce od 1000 do 1499 obyvatel (1 220 Kč na obyvatele),

nejméně na ochranu ŽP vydaly obce od 1500 do 2000 obyvatel (770 Kč na obyvatele). Průměr za ČR dosáhl výše 1 160 Kč na obyvatele.

Výdaje na kulturu zahrnují celou řadu činností financovaných z rozpočtu územních samospráv. Především sem patří např. městská divadla, ochotnické soubory, pořádání přehlídek, dále hudební festivaly a soutěže, činnost knihoven, muzea a galerie (tematické výstavy, konference, semináře, obecní kroniky), péče a zpřístupnění hradů a zámků, informační systém o památkovém fondu, místní památníky, kapličky, registrované církve a náboženské společnosti, místní rozhlas a televize, místní noviny a časopisy. Tyto výdaje dosáhly v roce 2005 výše 3,19 tis. Kč na obyvatele. Nejvyšší výdaje byly u obcí od 1000 do 1499 obyvatel (1 090 Kč na obyvatele), nejnižší pak u obcí od 200 do 499 obyvatel. Obce za ČR vynaložily na tyto výdaje 1 010 Kč na obyvatele.

Tělovýchova a zájmová činnost obsahují výdaje na sportoviště, tělocvičny, koupaliště, dětská dopravní hřiště a na centra pro zábavu. Dosáhly výše 2,89 tis. Kč na obyvatele. Nejvíce tyto výdaje dosahovaly u obcí od 1500 do 2000 obyvatel (890 Kč na obyvatele), nejméně u nejmenších obcí (240 Kč na obyvatele). Průměr za ČR dosahuje o něco méně než obce od 1500 do 2000 obyvatel – 850 Kč na obyvatele.

Kapitola sociální věci a politika zaměstnanosti dosáhla u daných obcí v roce 2005 výše 2,35 tis. Kč na obyvatele. Lze sem zařadit dávky sociální péče pro staré občany, pro rodinu a děti, pro sociálně vyloučené, zdravotně postiženým, dále provoz a případně výstavba sociálních ústavů pro dospělé, pro zdravotně postižené, pečovatelská služba, včetně v domech s pečovatelskou službou, domovy důchodců, domovy-penziony, dětské domovy, poradny, linka důvěry. Nejvyšší výdaje vykázaly obce od 1000 do 1499 obyvatel (1 830 Kč na obyvatele), nejméně vydaly obce do 199 obyvatel (20 Kč na obyvatele). U obcí ČR tvoří tato kapitola podstatnější část celkových výdajů. Jejich výše dosáhla na obyvatele 2 110 Kč.

Malá částka ve výdajích na obranu a bezpečnost souvisí s funkcemi krajské a obecní samosprávy v této oblasti. Zařazují se sem výdaje související s plněním úkolů civilní ochrany, s činností orgánů krizového řízení, obecní policie, požární ochrana a bezpečnostní integrovaný systém. V průměru vydaly vybrané obce v roce 2005 v přepočtu na obyvatele 260 Kč. Průměr za ČR je o něco vyšší – 440 Kč na obyvatele.

Také velmi malých částek dosahují výdaje na zemědělství a lesní hospodářství. U vybraných obcí dosáhly tyto výdaje v průměru 360 Kč na obyvatele. Nejvyšší výdaje vykázaly obce do 199 obyvatel a obce od 200 do 499 obyvatel, nejnižší výdaje vykázaly obce od 1000 do 1499 obyvatel. Obce za ČR však vynaložily ještě méně – 130 Kč na obyvatele.

Poměrně nízkých výdajů dosáhla kapitola průmysl, stavebnictví, obchod a služby (v průměru 110 Kč na obyvatele). Nejvyšších výdajů tato kapitola dosáhla opět u obcí do 199 obyvatel a u obcí od 200 do 499 obyvatel. Průměr za ČR se shoduje s hodnotami vybraných obcí – 120 Kč na obyvatele.

Nízký podíl zdravotnictví souvisí s daným systémem financování zdravotní péče prostřednictvím systému zdravotních pojišťoven. Vybrané obce průměrně vydaly v roce 2005 pouhých 36 Kč na obyvatele. Průměr za ČR je ještě o něco nižší – tyto výdaje dosáhly pouhých 20 Kč na obyvatele.

U obcí za ČR dosáhly velké výše finanční operace. Zde se však jedná o převody vlastním fondům v rozpočtech územní úrovně.

4.4 ANALÝZA PŘÍJMŮ

Dostatečně vysoké a pravidelné, resp. jisté finanční příjmy jsou předpokladem pro realizaci plánovaných výdajů veřejných rozpočtů.

Rámcově lze definovat čtyři skupiny příjmů obecních rozpočtů:

- a) daňové,
- b) nedaňové,
- c) kapitálové a
- d) dotace
  - běžné a
  - kapitálové.

Přehled o složení příjmů vybraných obcí dle velikostních skupin a obcí ČR znázorňují následující tabulky č. 9 a č. 10.

Tabulka č. 9: Struktura příjmů u vybraných obcí v roce 2005 připadajících v průměru na 1 obec a na 1 obyvatele (v tis. Kč a v %)

Příjmy		Obce s počtem obyvatel				
		do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000
Daňové příjmy	na 1 obec	779,20	2 534,92	5 126,18	9 599,48	13 262,51
	v %	51,69	55,33	57,31	48,6	60,86
	na 1 obyv.	7,3	8	7,83	7,77	8,32
Nedaňové příjmy	na 1 obec	228,09	717,33	1 786,80	2 373,93	3 126,70
	v %	15,13	15,66	19,98	12,02	14,35
	na 1 obyv.	2,14	2,26	2,73	1,92	1,96
Kapitálové příjmy	na 1 obec	114,83	469,60	540,92	1 922,87	1 627,66
	v %	7,62	10,25	6,05	9,74	7,47
	na 1 obyv.	1,08	1,48	0,83	1,56	1,02
Běžné dotace	na 1 obec	92,69	296,69	484,66	1 231,58	1 149,22
	v %	6,15	6,48	5,42	6,24	5,27
	na 1 obyv.	0,87	0,94	0,74	1	0,72
Kapitálové dotace	na 1 obec	292,54	563,19	1 006,16	4 622,32	2 625,45
	v %	19,41	12,29	11,25	23,4	12,05
	na 1 obyv.	2,74	1,78	1,54	3,74	1,65
Příjmy celkem	na 1 obec	1 507,35	4 581,73	8 944,72	19 750,18	21 791,54
	na 1 obyv.	14,13	14,46	13,67	15,99	13,67

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Tab. č. 10: Struktura příjmů obcí za ČR (vyjma Prahy) v roce 2005 připadajících v průměru na 1 obec a na 1 obyvatele (v tis. Kč a v %)

Daňové příjmy	na 1 obec	14 557,41
	v %	31,12
	na 1 obyv.	10,02
Nedaňové příjmy	na 1 obec	2 755,62
	v %	5,89
	na 1 obyv.	1,91
Kapitálové příjmy	na 1 obec	2 117,82
	v %	4,53
	na 1 obyv.	1,46
Běžné dotace	na 1 obec	24 887,22
	v %	53,20
	na 1 obyv.	17,21
Kapitálové dotace	na 1 obec	2 459,78
	v %	5,26
	na 1 obyv.	1,70
Příjmy celkem	na 1 obec	46 777,84
	na 1 obyv.	32,35

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Z tabulky č. 9 vyplývá, že nejvýznamnějším zdrojem financování u vybraných obcí v roce 2005 jsou daňové příjmy. Ty se na celkových příjmech obecních rozpočtů podílejí přibližně 55 %. Nedaňové příjmy tvoří 14 % a kapitálové příjmy 8 % celkových příjmů. Vlastní příjmy daných obcí tvoří tři čtvrtiny rozpočtu obcí. Druhou objemově nejvýznamnější položkou jsou kapitálové dotace, které tvoří 16 % celkových příjmů. Běžné dotace se podílejí na celkových příjmech daných obcí nejméně – 6 %.

Naopak v porovnání s průměrem ČR tvoří právě běžné dotace nejvýznamnější zdroj financování – 53 % (viz tab. č. 10). Druhým nejvýznamnějším zdrojem jsou daňové příjmy, které tvoří 31 %, nedaňové příjmy se podílejí 6 % a kapitálové příjmy 4,5 % na celkových příjmech obcí. Vlastní příjmy u obcí za ČR tvoří celkem 42 % celkových příjmů.

4.4.1 DAŇOVÉ PŘÍJMY

Daňové příjmy obcí představují jeden z nejvýznamnějších zdrojů příjmů obcí a do značné míry ovlivňují jejich finanční stabilitu.

Strukturu daňových příjmů v členění na sdílené, motivační a vylučné u vybraných obcí za rok 2005 uvádí následující tabulka č. 11.

Tab. č. 11: Struktura daňových příjmů vybraných obcí za rok 2005 v tis. Kč na 1 obyvatele

Daňové příjmy	Obce s počtem obyvatel				
	do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000
Sdílené daňové příjmy celkem	4,74	5,51	5,63	5,60	5,79
z toho: - DPFO ze závislé činnosti	1,12	1,30	1,32	1,32	1,34
- DPFO vybírané srážkou	0,08	0,07	0,09	0,06	0,07
- DPFO z podnikání	0,16	0,19	0,19	0,19	0,19
- DPPO	1,34	1,53	1,55	1,55	1,59
- DPH	2,04	2,42	2,48	2,48	2,60
Vylučné daňové příjmy celkem	1,33	1,04	1,12	0,89	0,84
z toho: - DPPO za obce	0,20	0,27	0,20	0,29	0,31
- Daň z nemovitosti	1,13	0,77	0,92	0,60	0,53
Motivační daňové příjmy celkem	0,7	0,55	0,53	0,60	1,11
z toho: - 30% výnos na DPFO z podnikání	0,58	0,45	0,44	0,49	1,01
- 1,5% výnos na DPFO ze závislé činnosti	0,12	0,10	0,09	0,11	0,10
Poplatky a odvody v oblasti ŽP	0,23	0,34	0,44	0,44	0,39
Správní poplatky	0,03	0,03	0,03	0,05	0,08
Místní poplatky a ostatní	0,26	0,51	0,07	0,18	0,12
Daňové příjmy celkem	7,29	7,98	7,82	7,76	8,33

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Nejvýznamnějším daňovým příjmem u vybraných obcí jsou sdílené daně, které se zvyšují, jak je patrné z tabulky č. 11, spolu s počtem obyvatel žijících v obci. Nejvýznamnější sdílenou daní je daň z přidané hodnoty. Její výše se pohybuje od 2 040 Kč až po 2 600 Kč na obyvatele. Druhou významnou sdílenou daní je daň z příjmů právnických osob, jejíž výše se pohybuje od 1 340 Kč až po 1 590 Kč na obyvatele. Další významnější daní je daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Ta se pohybuje od 1 120 Kč až po 1 340 Kč na obyvatele. Daň z příjmů fyzických osob z podnikání dosahuje mnohem menších částek, pohybuje se ve výši od 160 Kč do 190 Kč na obyvatele.

Z vylučných daňových příjmů je významnější daň z nemovitosti. Nejvyššího výnosu dosáhly nejmenší obce – obce do 199 obyvatel a to ve výši 1 130 Kč na obyvatele. Největší velikostní kategorie dosáhla více jak o polovinu méně než nejmenší obce. U malých obcí má nezanedbatelný vliv rozloha jejich katastrálních území, skladba nemovitostí a ceny půdy v katastrálním území.

Z motivačních daňových příjmů je významný 30 procentní podíl na dani z příjmů fyzických osob z podnikání rozdělovaný podle místa bydliště podnikatele. Nejvyšší hodnoty dosáhly obce od 1500 do 2000 obyvatel (1 010 Kč na obyvatele), poté obce do 199 obyvatel (580 Kč na obyvatele) a u ostatních velikostních kategorií se pohybuje okolo 450 Kč na obyvatele. Tato motivační složka DPFO z podnikání dosáhla mnohem vyššího výnosu než činí sdílený podíl na této dani. U DPFO ze závislé činnosti tomu už tak není. Motivační složka této daně dosahuje velmi malých částek, její výše se pohybuje přibližně u všech velikostních kategorií kolem 100 Kč na obyvatele.

Z poplatků u vybraných obcí jsou nejvýznamnější poplatky a odvody v oblasti ŽP. Sem spadají poplatky na znečišťování ovzduší, zejména pak poplatky za uložení odpadů. Nejvíce těchto poplatků vybraly obce od 500 do 999 a od 1000 do 1499 obyvatel (440 Kč na obyvatele), nejmenší obce vybraly 230 Kč na obyvatele. Dalšími poplatky jsou místní poplatky. Tyto poplatky tvoří zejména poplatek ze psů, poplatek za užívání veřejného prostranství a poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt. O zavedení místních poplatků rozhoduje sama obec a rovněž o jejich výši obecně závaznou vyhláškou. Výše tohoto poplatku se mezi jednotlivými velikostními kategoriemi velice různí. Nejvíce jich vybraly obce od 200 do 499 obyvatel (510 Kč na obyvatele), poté obce do 199 obyvatel (260 Kč na obyvatele). Nejméně na těchto poplatcích vybraly

obce od 500 do 999 obyvatel (70 Kč na obyvatele). Správní poplatky jsou upraveny celostátně platným zákonem (Zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích), takže obce nemohou jejich výši ovlivňovat. Nejvíce těchto poplatků vybraly obce velikostní kategorie 1500 – 2000 obyvatel, a to 80 Kč na 1 obyvatele, u ostatních obcí se pohybují kolem 30 až 50 Kč na 1 obyvatele.

Pro srovnání daňových příjmů vybraných obcí a obcí za celou ČR je uvedena ještě následující tabulka č. 12.

Tabulka č. 12: Struktura daňových příjmů vybraných obcí a obcí ČR v roce 2005 připadajících na 1 obyvatele (v tis. Kč)

Daňové příjmy	Obce s počtem obyvatel					ČR (vyjma Prahy)
	do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000	
Daň z příjmů fyzických osob	2,06	2,11	2,13	2,17	2,71	2,80
z toho: - ze závislé činnosti	1,24	1,40	1,41	1,43	1,44	1,87
- ze samostatné činnosti- podnikání	0,74	0,64	0,63	0,68	1,20	0,83
- z kapitálových výnosů	0,08	0,07	0,09	0,06	0,07	0,10
Daň z příjmů právnických osob	1,54	1,80	1,75	1,84	1,90	2,53
z toho: - DPPO	1,34	1,53	1,55	1,55	1,59	2,04
- DPPO za obce	0,20	0,27	0,20	0,29	0,31	0,49
Daň z nemovitosti	1,13	0,77	0,92	0,60	0,53	0,51
DPH	2,04	2,42	2,48	2,48	2,60	3,21
Poplatky a odvody v oblasti ŽP	0,23	0,34	0,44	0,44	0,39	0,49
Správní poplatky	0,03	0,03	0,03	0,05	0,08	0,19
Místní poplatky a ostatní	0,26	0,51	0,07	0,18	0,12	0,29
CELKEM	7,30	8,00	7,83	7,77	8,32	10,02

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Jak je patrné z tabulky č. 12, pro obce za ČR je také nejvýznamnějším daňovým příjmem daň z přidané hodnoty, která dosahuje výše 3 210 Kč na obyvatele, což je o 610 Kč více než u vybraných obcí velikostní kategorie od 1500 do 2000 obyvatel a o 1 170 Kč více než u nejmenších obcí – obcí do 199 obyvatel. Druhým významným

daňovým příjmem je daň z příjmů fyzických osob a z ní především výnos daně ze závislé činnosti a funkčních požitků. Obce za ČR opět dosáhly více než vybrané venkovské obce. Průměr za ČR činí 2 800 Kč na obyvatele, zatímco u obcí od 1500 do 2000 obyvatel 2 710 Kč a u nejmenších obcí 2 060 Kč. Dalším daňovým příjmem je výnos daně z příjmů právnických osob. Obce znovu dosáhly více než jednotlivé velikostní kategorie vybraných venkovských obcí. Průměr za ČR činí 2 530 Kč na obyvatele, což je o 630 Kč méně než největší velikostní kategorie vybraných obcí a o 990 Kč méně než u obcí do 199 obyvatel. U daně z nemovitostí dosáhly obce za ČR naopak méně než jednotlivé velikostní kategorie vybraných obcí, dokonce o 620 Kč méně než obce do 199 obyvatel. Místní poplatky se podílejí 3 % na celkových daňových příjmech. Výnos z poplatků v oblasti ŽP dosáhl výše 490 Kč na obyvatele, což je průměrně o 120 Kč více než u vybraných venkovských obcí. Na místních poplatcích vybraly obce za ČR přibližně stejné výše jako obce do 199 obyvatel a na správních poplatcích vybraly 190 Kč na obyvatele, což je průměrně o 150 Kč více než jednotlivé velikostní kategorie vybraných venkovských obcí.

V roce 2008 došlo k novému rozpočtovému určení daní pro obce, které je dáno zákonem č. 243/2000 Sb. Změny, ke kterým došlo, jsou popsány v literárním přehledu, v kapitole 2.3.4 Daňové příjmy na str. 15 – 17. Vzhledem k daným změnám je uveden příklad výpočtu výnosu pro rok 2005 a rok 2008 na:

- DPH,
- DPFO ze závislé činnosti a funkčních požitků,
- DPFO z podnikání,
- DPFO vybírané srážkou.

Pro rok 2008 bude použit stejný celostátní výnos na daních jako pro rok 2005 (viz. tab. č. 13 a tab. č. 14).

Tab. č. 13: Procentní podíly na celostátním výnosu sdílených daní (Kč)

Celostátní výnos v roce 2005 na:	Kč	60% výnos DPFO z podnikání	20,59 % pro rok 2005	21,40 % pro rok 2008	Rozdíl
DPFO z podnikání	26 582 778 102,75	15 949 666 861,65	3 284 036 406,81	3 413 228 708,39	129 192 301,58
DPFO ze závislé činnosti	110 662 267 451,41		22 785 360 868,25	23 681 725 234,60	896 364 366,36
DPFO vybírané srážkou	6 420 382 275,39		1 321 956 710,50	1 373 961 806,93	52 005 096,43
DPH	208 412 810 513,10		42 912 197 684,65	44 600 341 449,80	1 688 143 765,16

Zdroj: Česká daňová správa, vlastní výpočty

Tab. č. 14: Rozdíly v daňovém výnosu r. 2005 x r. 2008 (v tis. Kč)

Velikostní kategorie	Obec	Rok	Počet obyvatel	Výměra katastr. území obce	Procentní podíl obce na výnosu daní podle § 4 odst. 1 písm. b) až f) zákona o rozpočtovém určení daní	DPH	DPFO ze závislé činnosti a funkčních požitků	DPFO z podnikání	DPFO vybírané srážkou	Celkový rozdíl v daňovém výnosu (+ zisk, - ztráta)
do 199 obyvatel	Nové Hutě	2005	89	2324,4377	0,000370	158,78	84,31	12,15	4,89	747,50
		2008	90	2324,4357	0,001379	615,04	326,57	47,07	18,95	
200 - 499	Neplachov	2005	351	1088,2407	0,002038	874,55	464,37	66,93	26,94	258,77
		2008	352	1088,2408	0,002315	1 032,50	548,23	79,02	31,81	
500 - 999	Olešnice	2005	738	2353,8476	0,004286	1 839,22	976,58	140,75	56,66	730,86
		2008	162	2353,8476	0,005124	2 285,32	1 213,45	174,89	70,40	
1000 - 1499	Ševětín	2005	1309	810,852	0,007601	3 261,76	1 731,92	249,62	100,48	336,63
		2008	1336	810,8379	0,007774	3 467,23	1 841,02	265,34	106,81	
1500 - 2000	Dolní Bukovsko	2005	1504	3540,3395	0,008876	3 808,89	2 022,43	291,49	117,34	837,35
		2008	1521	3540,3388	0,009686	4 319,99	2 293,81	330,61	133,08	

Zdroj: MFČR, vyhlášky č. 328/2005 Sb. a č. 392/2007 Sb., vlastní výpočty

Z tabulky č. 14 je patrné, že nové RUD umožní obcím větší výnos ze sdílených daní, především pro obce s velkou výměrou katastrálního území.

4.4.2 NEDAŇOVÉ PŘÍJMY

Druhým příjmem obcí jsou nedaňové příjmy. Podílejí se na celkových příjmech zhruba 14 procenty.

Jedná se o příjmy nenávratné, neplynou z nějaké povinnosti uložené zákonem, ale z určité aktivity obce či jiných subjektů ve prospěch obce.

Strukturu nedaňových příjmů obcí v roce 2005 zobrazuje následující tabulka č. 15.

Tab. č. 15: Struktura nedaňových příjmů vybraných obcí a obcí ČR v roce 2005 připadajících na 1 obyvatele (v tis. Kč)

Nedaňové příjmy	Obce s počtem obyvatel					ČR (vyjma Prahy)
	do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000	
Příjmy z vl. činn. a odvody přebytků organizací s přímým vztahem	1,85	1,84	1,92	1,72	1,65	1,42
z toho: - příjmy z vlastní činnosti	1,20	1,04	1,15	0,84	0,83	0,40
- příjmy z pronájmu majetku	0,54	0,72	0,69	0,81	0,73	0,82
- příjmy z úroků a realizace fin. majetku	0,11	0,08	0,08	0,06	0,06	0,13
Přijaté sankční platby a vratky transferů	0,01	0,02	0,01	0,01	0,00	0,08
Příjmy z prodeje nekap.majetku a ostatní ned. příjmy	0,21	0,31	0,74	0,18	0,26	0,25
Přijaté splátky půjčených prostředků	0,06	0,09	0,07	0,02	0,05	0,15
Celkem	2,14	2,26	2,73	1,92	1,96	1,90

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Nejvýnosnějším příjmem této skupiny jsou u vybraných obcí příjmy z vlastní činnosti, které tvoří 46 % celkových příjmů, a příjmy z pronájmu, které představují zhruba 32 %. Příjmy z vlastní činnosti zahrnují příjmy spojené s poskytováním veřejných služeb, za které je inkasován určitý poplatek, např. příjmy za úhrady příspěvku rodičů na částečnou úhradu neinvestičních nákladů při pobytu dětí v jeslích,

mateřských školách, uměleckých školách, školních družinách, klubech. Dále za odvoz komunálních odpadů zpoplatňovaných na základě smluvního vztahu s majiteli nemovitostí, příjmy inkasované za poskytování informací podle zákona č. 106/99 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Položka zahrnuje i příjmy za úplatné využití komunikací a příjmy za vstup na cizí pozemky. Příjmy z pronájmu zahrnují příjmy z nájemného samotných pozemků, budov a jejich částí a pronájmu movitých věcí. 15 % tvoří příjmy z prodeje nekap. majetku, ostatní nedaňové příjmy dosahují nepatrných částek. Nejvíce nedaňových příjmů získaly obce od 500 do 999 obyvatel (2 730 Kč na obyvatele) a nejméně obce od 1000 do 1499 obyvatel (1 920 Kč na obyvatele).

U obcí ČR stojí na prvním místě příjmy z pronájmu (43 %) a potom příjmy z vlastní činnosti (21 %). Příjmy z prodeje nekap. majetku tvoří 13 % a ostatní nedaňové příjmy jsou již zanedbatelné. Průměr těchto příjmů za ČR činí 1 900 Kč na obyvatele.

4.4.3 KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY

V současné době mají kapitálové příjmy velice nízký podíl na celkových příjmech rozpočtů obcí. Vykazují přibližně 8 procent z celkových příjmů.

Strukturu těchto příjmů zobrazuje tabulka č. 16.

Tabulka č. 16: Struktura kapitálových příjmů vybraných obcí a obcí ČR v roce 2005 připadajících na 1 obyvatele (v tis. Kč)

Kapitálové příjmy	Obce s počtem obyvatel					ČR (vyjma Prahy)
	do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000	
Příjmy z prodeje dlouh. majetku	0,93	1,42	0,57	1,47	0,98	1,16
Z toho: - příjmy z prodeje pozemků	0,88	1,27	0,27	1,28	0,80	0,41
- příjmy z prodeje ostatních nemovitostí	0,04	0,15	0,26	0,19	0,18	0,64
Ostatní kapit. příjmy	0,02	0,03	0,26	0,09	0,04	0,14
Příjmy z prodeje akcií a majet. podílů	--	--	--	--	--	0,16
Celkem	1,08	1,48	0,83	1,56	1,02	1,46

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Nejvýnosnějším příjmem této skupiny jsou u vybraných obcí příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a z nich především příjmy z prodeje pozemků, které tvoří přibližně 75 % těchto příjmů. Zhruba 14 % tvoří příjmy z prodeje ostatních nemovitostí a 7 % ostatní kapitálové příjmy, jako jsou přijaté dary, příspěvky na pořízení dlouhodobého majetku. Příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů jsou nulové.

Nejvíce těchto příjmů získaly obce od 1000 do 1499 obyvatel (1 560 Kč na 1 obyvatele). Obce od 1500 do 2000 obyvatel získaly 1 002 Kč na 1 obyvatele a nejméně získaly obce od 500 do 999 obyvatel (830 Kč na 1 obyvatele).

Průměr za ČR činí 1 460 Kč na obyvatele. U obcí ČR jsou naopak nejvyšší příjmy z prodeje ostatních nemovitostí a objevují se tu také určité příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů.

4.4.4 DOTACE

Dotace tvoří významnou část příjmů rozpočtů obcí, neboť plná ekonomická, tj. i finanční soběstačnost obcí je nereálná.

Dotace rozdělujeme na běžné, určené k pokrytí neinvestičních výdajů rozpočtového období, a kapitálové, které kryjí jednorázově investiční akce poskytující dlouhodobý užitek.

Jak je patrné z tabulky č. 17, existuje rozdílné zastoupení dotací mezi vybranými obcemi a průměrem za ČR. U obcí ČR představují běžné dotace hlavní zdroj financování (53 %), zatímco u vybraných obcí představují pouze 6 % celkových příjmů. Naopak kapitálové dotace představují u vybraných obcí druhý nejvýznamnější zdroj financování (16 %). U obcí ČR tvoří kapitálové dotace pouze 5 %.

Nutnost dotací je vždy indikátorem nedostatečného vybavení samospráv vlastními příjmy. Znamená zanedbání příjmové stránky rozpočtů jednotek územní samosprávy, které musí být sanováno z pokladny státu.

Nejvíce kapitálových dotací získaly obce od 1000 do 1466 obyvatel a to 3 740 Kč na obyvatele, dále obce do 199 obyvatel, které získaly 2 740 Kč na obyvatele. U ostatních velikostních kategorií se tyto dotace pohybují od 1 540 Kč do 1 780 Kč na obyvatele. Průměr za ČR činí 1 700 Kč na obyvatele.

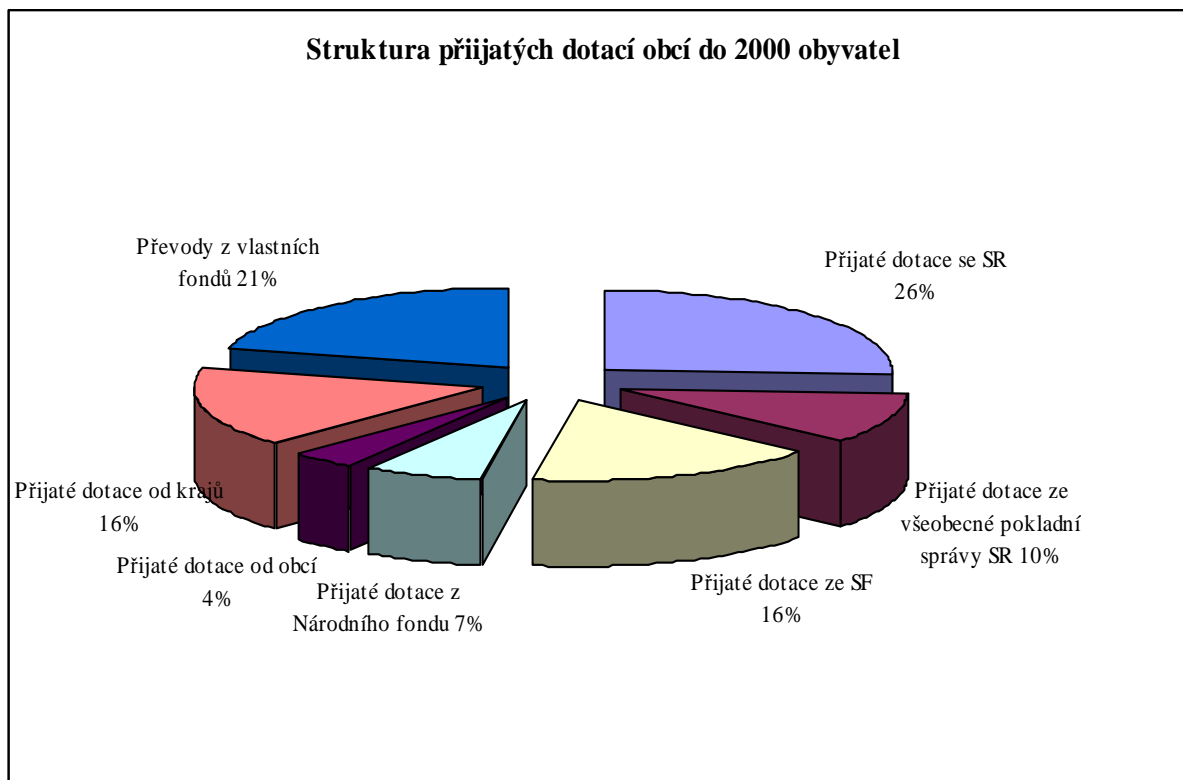
Běžné dotace dosáhly za průměr ČR 17 210 Kč na obyvatele, u vybraných obcí se u všech velikostních kategorií pohybují v přibližně stejné výši – od 720 Kč do 1 000 Kč na obyvatele.

Tabulka č. 17: Přijaté dotace vybraných obcí a obcí ČR v roce 2005 připadajících na 1 obyvatele (v tis. Kč)

DOTACE	Obce s počtem obyvatel					ČR
	do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000	
Neinvestiční přijaté dotace celkem	0,87	0,94	0,74	1,00	0,72	17,21
Investiční přijaté dotace celkem	2,74	1,78	1,54	3,74	1,65	1,70
DOTACE CELKEM	3,61	2,71	2,28	4,74	2,37	18,91

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

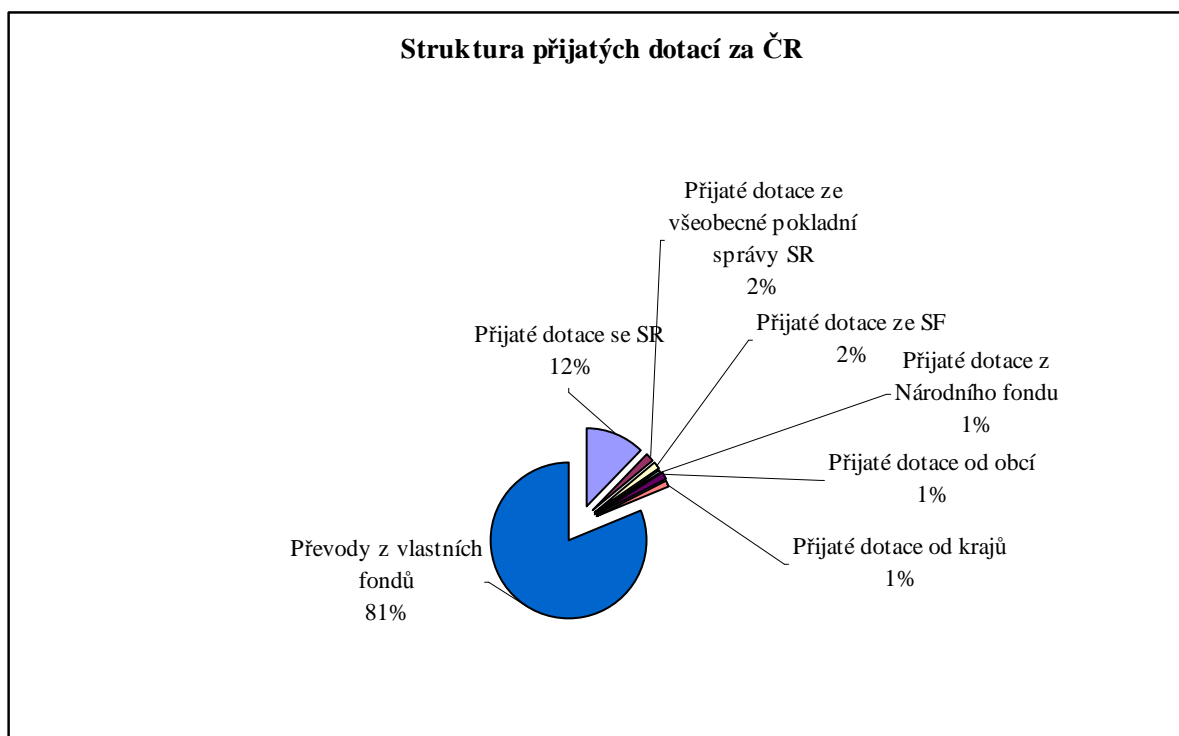
Graf č. 9: Struktura přijatých dotací vybraných obcí do 2000 obyvatel za rok 2005 v %

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Graf č. 10: Struktura přijatých dotací obcí ČR za rok 2005 v %

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Dle grafu č. 9 jsou vybraným obcím do 2000 obyvatel nejvíce poskytovány dotace ze státního rozpočtu, které činí 26 %, a převody z vlastních fondů, které činí 21 %. 16 % dosáhly přijaté dotace ze státních fondů a dotace od krajů. Dotace ze všeobecné pokladní správy činí 10 %, dotace z Národního fondu 7 % a dotace od obcí 4 %.

Dle grafu č. 10 tvoří nejvíce za průměr ČR převody z vlastních fondů – 81 %. Dotace ze státního rozpočtu tvoří 12 % všech přijatých dotací a ostatní dotace jsou již jen minimální - 2% tvoří dotace ze všeobecné pokladní správy a dotace ze státních fondů, 1 % tvoří dotace z Národního fondu, dotace od krajů a obcí.

Do převodů z vlastních fondů patří přijaté převody z peněžních fondů též organizace, např. z rezervního fondu, z účtu běžného hospodaření obce do fondů podle § 5 zákona č. 250/2000 Sb. Dotace ze státního rozpočtu jsou určeny na částečnou úhradu výdajů ve školství, zdravotnictví, ústavech sociální péče a domovech důchodců. Pro výpočet těchto druhů dotací jsou použity propočtové ukazatele – tj. počty dětí/žáků navštěvující základní školy, počty míst v zařízení sociálních služeb nebo domovech důchodců. Pomocí těchto ukazatelů jsou pak stanoveny absolutní částky dotací, které plynou do jednotlivých rozpočtů obcí. Dalšími dotacemi plynoucí ze SR jsou příspěvky

na výkon státní správy v přenesené působnosti a dotace na dávky sociální péče. Ze všeobecné pokladní správy jsou poskytovány dotace např. na zachování památkových rezervací, na opravy a rekonstrukce vybraných kulturních objektů nebo ekologické dotace pro nejvíce postižená území. O tyto dotace se musí obce individuálně ucházet. Jejich získání závisí na řadě okolností (např. finanční situace obce, zadluženost obce).

4.5 ROZPOČTOVÉ SALDO

Rozdíl mezi příjmy a výdaji představuje saldo rozpočtu.

Rozpočtová salda vybraných obcí a obcí za ČR zobrazuje tabulka č. 18.

Tabulka č. 18: Rozpočtové saldo vybraných obcí a obcí za ČR v průměru na 1 obec v tis. Kč za rok 2005

Obce s počtem obyvatel	Běžné příjmy	Kapitálové příjmy	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Saldo běžných příjmů a výdajů	Saldo kapitálových příjmů a výdajů	Saldo celkových příjmů a výdajů
do 199	1 099,98	407,37	906,43	602,45	193,55	-195,08	-1,53
200-499	3 548,94	1 032,71	2 761,05	1 945,22	787,89	-912,51	-124,62
500-999	7 397,66	1 547,08	6 016,33	4 852,08	1 381,33	-3 305,00	-1 923,67
1000-1499	13 205,00	6 545,18	10 211,10	10 550,79	2 993,90	-4 005,61	-1 011,71
1500-2000	17 538,42	4 253,11	12 796,64	7 735,69	4 741,78	-3 482,58	1 259,20
ČR (vyjma Prahy)	42 200,24	4 577,60	38 118,35	8 365,15	4 081,89	-3 787,55	294,34

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Z tabulky č. 18 je patrné, že všechny velikostní kategorie vybraných obcí včetně obcí za celou ČR dosáhly aktivního salda běžného rozpočtu a pasivního salda kapitálového rozpočtu. Znamená to, že obce kryjí část investičních výdajů běžnými příjmy.

Z pohledu salda celkových příjmů a celkových výdajů, dosáhly aktivního salda u vybraných obcí pouze obce velikostní kategorie od 1500 do 2000 obyvatel a obce za ČR. Tyto obce mohou vytvářet finanční rezervu pro hospodaření v dalším rozpočtovém roce. Ostatní obce dosáhly v daném roce pasivního salda – rozpočtového deficitu (výdaje převyšují příjmy). Aby tyto obce vyrovnaly roční rozpočtovou bilanci, musí použít minulých rezerv nebo jiných zdrojů, zpravidla návratných příjmů. Nejvyššího deficitu dosáhly obce od 500 do 999 obyvatel a to 1 923 tis. Kč, dále obce od 1000 do 1499 obyvatel – přibližně 1 mil. Kč, u obcí od 200 do 499 obyvatel převyšují výdaje

příjmy o 125 tis. Kč a u obcích do 199 obyvatel pouze o 1,5 tisíc Kč v průměru na 1 obec.

U obcí velikostní kategorie od 500 do 999 obyvatel je vysoký deficit způsoben zadlužením především jedné obce – obce Temelín, která dosáhla vysokého záporného salda kapitálového rozpočtu (- 50 325,32 tis. Kč).

Z pohledu na jednotlivé vybrané obce daných velikostních kategorií:

U obcí do 199 obyvatel z 94 obcí dosáhlo 75 obcí aktivního a 19 obcí pasivního salda běžného rozpočtu, 20 obcí aktivního, 19 obcí vyrovnaného a 55 obcí záporného salda kapitálového rozpočtu. Tudíž 63 % nejmenších vybraných obcí v roce 2005 dosáhly rozpočtového přebytku a 37 % obcí rozpočtového deficitu.

U obcí od 200 do 499 obyvatel z 91 obcí dosáhlo 80 obcí aktivního a 11 obcí pasivního salda běžného rozpočtu, 15 obcí aktivního a 76 obcí záporného salda kapitálového rozpočtu. Tudíž 54 % vybraných obcí této velikostní kategorie v roce 2005 dosáhly rozpočtového přebytku a 46 % obcí rozpočtového deficitu.

U obcí velikostní kategorie od 500 do 999 obyvatel ze 48 obcí dosáhlo 45 obcí aktivního a pouze 3 obce pasivního salda běžného rozpočtu, 13 obcí aktivního 35 obcí pasivního salda kapitálového rozpočtu. Tudíž 37 % obcí této velikostní kategorie dosáhlo v roce 2005 rozpočtového přebytku a 63 % obcí rozpočtového deficitu.

U obcí velikostní kategorie od 1000 do 1499 obyvatel z 13 obcí dosáhlo 12 obcí aktivního a pouze 1 obec pasivního salda běžného rozpočtu, 1 obec aktivního 12 obcí pasivního salda kapitálového rozpočtu. Tudíž 53 % obcí této velikostní kategorie dosáhlo v roce 2005 rozpočtového přebytku a 47 % obcí rozpočtového deficitu.

U obcí velikostní kategorie od 1500 do 2000 obyvatel z 11 obcí dosáhly všechny obce aktivního salda běžného rozpočtu, 2 obce aktivního 9 obcí pasivního salda kapitálového rozpočtu. Tudíž 64 % obcí této velikostní kategorie dosáhlo v roce 2005 rozpočtového přebytku a 36 % obcí rozpočtového deficitu.

Téměř u všech velikostních kategorií dosáhlo více jak 50 % obcí rozpočtového přebytku. Výjimku tvoří obce od 500 do 999 obyvatel, kde rozpočtového přebytku dosáhlo pouze 37 % obcí.

4.6 FINANČNÍ SAMOSTATNOST ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

Pod pojmem finanční samostatnost územních samospráv si lze představit takový stav územní samosprávy, kdy není finančně vázána na příspěvky od státu, ale naopak veškeré své potřeby finančně zajišťuje pouze ze svých vlastních příjmů. O všem takováto stoprocentní finanční samostatnost není v praxi ani možná.

Snad žádná územní samospráva neodmítne finanční zdroj od státu, ještě dokonce v tom případě, kdy používání těchto financí vůbec nemusí ovlivňovat jejich finanční samostatnost. S těmito příjmy mohou totiž územní samosprávy nakládat podle svého vlastního uvážení a tak posilují finanční samostatnost. Stejným způsobem mohou ovlivňovat finanční samostatnost i dotace.

K výpočtu míry finanční soběstačnosti bude použit vzorec:

$$\text{vlastní příjmy} / \text{celkové příjmy},$$

kdy se do cizích příjmů počítají veškeré přijaté dotace a veškeré návratné příjmy.

Výpočet finanční soběstačnosti je proveden v následující tabulce č. 19.

Tab. č. 19: Míra soběstačnosti u vybraných obcí a obcí za ČR v % za rok 2005

Příjmy / Obce s počtem obyvatel	do 199	od 200 do 499	od 500 do 999	od 1000 do 1499	od 1500 do 2000	ČR (vyjma Prahy)
Daňové příjmy	779,20	2 534,92	5 126,18	9 599,48	13 262,51	14 557,74
Nedaňové příjmy	228,09	717,33	1 786,80	2 373,93	3 126,70	2 755,62
Kapitálové příjmy	114,83	469,60	540,92	1 922,87	1 627,66	2 117,82
Vlastní příjmy celkem	1 122,12	3 721,85	7 453,90	13 896,28	18 016,87	19 431,18
Přijaté dotace	385,23	859,88	1 490,83	5 853,90	3 774,67	27 346,99
Cizí příjmy celkem	385,23	859,88	1 490,83	5 853,90	3 774,67	27 346,99
Příjmy celkem	1 507,35	4 581,73	8 944,73	19 750,18	21 791,54	46 778,17
Míra soběstačnosti v %	74,44	81,23	83,33	70,36	82,68	41,54

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Z tabulky č. 16 vyplývá, že vybrané obce všech velikostních kategorií mají poměrně vysokou finanční samostatnost. Nejvyšší finanční samostatnosti dosáhly obce od 1500 do 2000 obyvatel, obce do 500 do 999 obyvatel a obce od 200 do 499 obyvatel - přibližně 80 %. Obce do 199 obyvatel a obce od 1000 do 1499 obyvatel dosáhly 70%ní

míry finanční soběstačnosti. Obce za ČR dosáhly nejnižší finanční samostatnosti – přibližně 42 %.

Jak je patrné z tabulky č. 19, u jednotlivých velikostních kategorií je podíl vlastních příjmů větší než podíl cizích příjmů. Vybrané venkovské obce jsou závislé na příjmech daňových a především na podílu na sdílených daních (jak vyplynulo již z analýzy daňových příjmů), proto procento finanční samostatnosti vychází vyšší než u obcí za celou ČR, kde naopak hlavním zdrojem příjmů jsou běžné dotace.

Z pohledu na jednotlivé vybrané obce daných velikostních kategorií:

U obcí do 199 obyvatel dosáhlo z celkového počtu obcí 54 obcí více jak 90% míry finanční samostatnosti, u 32 obcí se pohybuje od 70 do 80 % a u 8 obcí okolo 40 až 50 %.

U obcí od 200 do 499 obyvatel dosáhlo z celkového počtu obcí 55 obcí více jak 90% míry finanční samostatnosti, 30 obcí dosáhlo kolem 70 – 80% míry samostatnosti a u zbylých 6 obcí se pohybuje od 40 do 50 %.

U obcí od 500 do 999 obyvatel z celkového počtu obcí 22 obcí dosáhlo 90% míry samostatnosti, u 15 obcí činí okolo 70 až 80 % a u zbylých 5 od 40 do 60 %.

U obcí od 1000 do 1499 obyvatel 90% míry dosáhly 3 obce, 5 obcí dosáhlo 80% míry finanční samostatnosti a u zbylých 5 se pohybuje od 46 do 60 %.

U největší velikostní kategorie z celkového počtu obcí dosáhlo 7 obcí 90% míry samostatnosti, 2 obce 80% samostatnosti a 2 obce 60% samostatnosti.

U těch obcí, kde se míra finanční samostatnosti pohybovala kolem 40 % až 60 %, byl objeven větší příjem dotací, zejména kapitálových.

4.7 ANALÝZA ZADLUŽENOSTI

4.7.1 REGULACE ZADLUŽENOSTI

Regulace zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby byla přijata dne 14.4.2004. Ty obce a kraje, které překročí stanovenou výši ukazatele dluhové služby ve výši 30 %, tuto skutečnost Ministerstvo financí oznámí dopisem ministra financí s tím, že by měly přijmout taková opatření, aby v příštím období ukazatel dluhové služby nepřekročily. V případě, že i v dalším roce obec nebo kraj překročí ukazatel dluhové

služby, MF předá seznam těchto obcí a krajů poskytovatelům prostředků ze státního rozpočtu a státních fondů, aby při projednávání žádostí o dotaci, o půjčku nebo o návratnou finanční výpomoc přihlédli k této skutečnosti. Překročení 30% výše ukazatele dluhové služby nebude znamenat automaticky ztrátu možnosti získat státní dotaci. Je pouze jedním z kritérií, která použijí orgány poskytující dotace při konečném výběru těch obcí a krajů, které obdrží státní účelovou dotaci.

4.7.2 DEFINICE A VÝPOČET UKAZATELE DLUHOVÉ SLUŽBY

Dluhová služba se poměruje ke skutečnému objemu dluhové základny za uplynulý kalendářní rok. Výsledkem poměru bude ukazatel dluhové služby:

$$\text{dluhová služba} / \text{dluhová základna} \times 100 = \text{ukazatel dluhové služby}$$

Obsah dluhové služby se definuje takto:

Zaplacené úroky (položka 5141 rozpočtové skladby),
uhrazené splátky vydaných dluhopisů (položky 8xx2 rozpočtové skladby),
splátky jistin (položky 8xx4),
splátky leasingu (položka 5178).

Dluhová základna obsahuje:

Daňové příjmy (po konsolidaci) - třída 1,
nedaňové příjmy (po konsolidaci) - třída 2,
přijaté dotace souhrnného finančního vztahu (položky 4112 a 4212).

Výpočet ukazatele dluhové služby vybraných obcí a obcí ČR pro rok 2005 zobrazuje tabulka č. 20.

Tabulka č. 20: Ukazatel dluhové služby za rok 2005 (v %)

Položka / Obce s počtem obyvatel		do 199	od 200 do 499	od 500 do 999	od 1000 do 1499	od 1500 do 2000	ČR (vyjma Prahy)
Zaplacené úroky	5141	2,13	29,11	56,00	94,88	150,72	212,00
Uhrazené splátky vydaných dluhopisů	8xx2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Splátky jistin	8xx4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Splátky leasingu	5178	225,06	543,88	1 043,54	1 560,90	1 731,99	2 026,18
Dluhová služba celkem		227,19	572,99	1 099,54	1 655,78	1 882,71	2 238,18
Daňové a nedaňové příjmy po konsolidaci	Třída 1 + Třída 2	943,49	3 008,02	6 476,42	10 913,10	13 328,65	6 948,01
Přijaté dotace souhrnného fin. vztahu	4112 + 4212	4,91	20,63	79,14	30,86	357,37	3 686,96
Dluhová základna celkem		948,40	3 028,65	6 555,56	10 943,96	13 686,02	10 634,97
Ukazatel dluhové služby = dluhová služba / dluhová základna x 100		23,96	18,92	16,77	15,13	13,76	21,05

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Z tabulky č. 20 vyplývá, že ani jedna velikostní kategorie daných obcí nepřekročila stanovenou výši ukazatele dluhové služby (30 %).

Nejnižší hodnoty ukazatele dluhové služby dosáhly obce s počtem obyvatel od 1500 do 2000 obyvatel (13,76 %) a obce od 1000 do 1499 obyvatel (15,13 %). Přibližně o 2 % vyšší hodnoty ukazatele dosáhly obce od 500 do 999 obyvatel (16,77 %) a obce od 200 do 499 obyvatel (18,92 %). Nejvyšší hodnoty dosáhly nejmenší obce - do 199 obyvatel (23,96 %). Obce za ČR dosáhly hodnoty 21,05 %.

V následující tabulce č. 21 jsou zobrazeny krátkodobé a dlouhodobé návratné příjmy u vybraných obcí a obcí za ČR.

Tab. č. 21: Návrtné příjmy vybraných obcí a obcí ČR za rok 2005 v tis. Kč

Návrtné příjmy	Obce s počtem obyvatel					ČR (vyjma Prahy)
	do 199	200-499	500-999	1000-1499	1500-2000	
Krátkodobé bankovní úvěry	708,84	1 000,21	0,00	4 417,05	1 561,86	527 427,74
Ostatní krátkodobé závazky (finanční výpomoci)	521,46	760,00	0,00	0,00	0,00	118 576,37
Krátkodobé návratné příjmy celkem	1 230,30	1 760,21	0,00	4 417,05	1 561,86	646 004,11
Dlouhodobé bankovní úvěry	6 112,88	57 174,60	60 157,64	31 895,91	36 411,00	25 708 669,92
Návrtné příjmy celkem	7 343,18	58 934,81	60 157,64	36 312,96	37 972,86	26 354 674,03
Počet obcí	94	91	42	13	11	6 247
Počet obyvatel	10 028	28 840	27 485	16 060	17 536	9 032 451
Návrtné příjmy na 1 obec	78,12	647,64	1 432,32	2 793,30	3 452,08	4 218,77
Návrtné příjmy na 1 obyvatele	0,73	2,04	2,19	2,26	2,17	2,92

Zdroj: MFČR, vlastní výpočty

Z tabulky č. 21 vyplývá, že ve všech velikostních kategoriích převládají dlouhodobé bankovní úvěry. Ty se zvyšují s růstem počtu obyvatel žijících v obci. Nejméně návratných příjmů použily nejmenší obce - 0,73 tis. Kč na obyvatele, s růstem velikosti obce se výše těchto příjmů zvyšuje, obce od 1500 do 2000 obyvatel použily 2,17 tis. Kč na obyvatele návratných příjmů, obce za ČR 2,92 tis. Kč na obyvatele.

5 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo provést analýzu fiskální situace venkovských obcí a definovat její specifika. Analýza byla zpracována na základě dat z roku 2005 získaných z Ministerstva financí České Republiky. Vybrané venkovské obce okresů České Budějovice, Jindřichův Hradec a Prachatice byly srovnávány s obcemi za celou ČR (vyjma Prahy).

Byly provedeny následující analýzy:

- analýza vybavenosti venkovských obcí,
- analýza výdajů (dle druhového a odvětvového třídění rozpočtové skladby),
- analýza příjmů (daňových, nedaňových, kapitálových a přijatých dotací),
- analýza salda běžného a kapitálového rozpočtu,
- analýza finanční samostatnosti a
- analýza zadluženosti obcí.

Z výše uvedených analýz vyplynulo následující:

1) U vybavenosti venkovských obcí byla sledována vybavenost obce technickou infrastrukturou (tj. kanalizace, plynofikace a vodovod) a občanská vybavenost (tj. pošta, škola, zdravotní zařízení a úřadovna Policie ČR).

Vybavenost obce technickou infrastrukturou je důležitým předpokladem rozvoje obce. Z analýzy však vyplynulo, že úroveň vybavenosti obce je závislá na velikosti obce. Vybavenost plynofikací dosahuje u vybraných nejmenších obcí pouhých 10 %, u větších obcí už 40 % a u obcí od 1500 do 2000 obyvatel 90 %. U obcí za ČR je vybavenost téměř stoprocentní. Podobná situace je i u vybavenosti obcí kanalizací. U nejmenších obcí nedosahuje ani 20 % a u obcí od 1000 do 1499 obyvatel je již vybavenost stoprocentní. Vybavenost obcí vodovodem dosahuje i u nejmenších obcí mnohem vyšších hodnot, obce do 199 obyvatel jsou vybaveny ze 75 %, u ostatních velikostních kategorií a u obcí za ČR je vybavenost stoprocentní.

U nejmenších obcí lze situaci označit vnitřním dluhem, neboť mají velmi nízkou vybavenost kanalizací a plynofikací. Potřebují určité finanční prostředky, aby tento dluh mohly vyrovnat.

Podobná situace je i u občanské vybavenosti. Obce do 199 obyvatel nejsou vybaveny téměř žádným z těchto zařízení. Obce od 200 do 499 obyvatel jsou zřídka vybaveny zdrav. zařízením (přibližně 25 %) a poštou (20 %). S růstem velikosti obce se také zvyšuje počet daných zařízení, zejména zdrav. zařízení a institucí pošt a také škol. U obcí za ČR v úrovni do 2000 obyvatel je podíl občanské vybavenosti značně nižší, dokonce nižší než dosahují hodnoty u vybraných obcí velikostních kategorií od 1000 do 1499 obyvatel a od 1500 do 2000 obyvatel, v úrovni nad 2000 obyvatel jsou obce ČR stoprocentně vybaveny institucemi škola, pošta a zdrav. zařízení, pouze vybavenost policií dosahuje 80 %.

2) Z analýzy druhového třídění výdajů vyplynulo, že rozhodujícími výdaji jsou výdaje běžné, zejména u obcí za ČR, kde dosáhly 82 % celkových výdajů, a kapitálové výdaje pouhých 18 %. U vybraných venkovských obcí není tak velký rozdíl mezi běžnými a kapitálovými výdaji, běžné výdaje dosáhly 56 % a kapitálové 43 %. Největší skupinu běžných výdajů u sledovaných obcí tvoří neinvestiční nákupy, které se podílejí na celkových běžných výdajích 52 %, dále výdaje na platby, ostatní platby za provedenou práci a pojistné, které činí přibližně 26 %, a neinvestiční transfery, které dosáhly 19 % celkových běžných výdajů. Tyto druhy výdajů jsou nejvýznamnějšími běžnými výdaji i u obcí za ČR, ale v jiném pořadí. Obce za ČR vynaložily nejvíce na neinvestiční transfery, které dosáhly 64 %, 17 % dosáhly neinvestiční nákupy a 10 % výdaje na platby, ostatní platby za provedenou práci a pojistné. Nejvýznamnějšími kapitálovými výdaji jak pro vybrané venkovské obce tak i pro obce za ČR jsou investiční nákupy, tj. zejména výdaje na pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku. Výše těchto výdajů je značně závislá na velikosti obce.

Z analýzy odvětvového třídění výdajů vyplynulo, že největší objem výdajů u vybraných venkovských obcí byl realizován do služeb pro obyvatelstvo. Z analýzy vyplynulo, že větší obce mohou svým občanům poskytnout nepoměrně větší objem služeb. Rozdíl mezi nejmenší a největší velikostní kategorií činí až 4 000 Kč na obyvatele. Průměr za ČR dosahuje přibližně stejné výše jako větší velikostní kategorie.

Nejvíce obce vydaly v oblasti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje. V této oblasti realizovaly největší objem výdajů obce od 500 do 999 obyvatel, nejméně obce do 199 obyvatel. Právě obce větších velikostních kategorií vidí možnost jejich rozvoje především v bydlení. Většina těchto obcí má již základní občanskou vybavenost a právě to přitahuje lidi do těchto obcí. Nemalý objem výdajů byl realizován v oblasti ochrany ŽP, kde se výdaje u jednotlivých velikostních kategorií a obcí za ČR pohybují v přibližně stejné výši. V oblasti školství a kultury opět nejvíce vydaly obce od 500 do 1499 obyvatel, nejméně obce do 199 obyvatel. Vysoký objem výdajů byl dále realizován v oblasti všeobecné veřejné správy, kde především obce do 199 obyvatel a obce za ČR nejvíce vynaložily do vlastní správní činnosti. Vysoký objem výdajů byl obcemi menších velikostních kategorií realizován v oblasti vodního hospodářství, kde tyto obce vynaložily na jednoho obyvatele až o 1 500 Kč více než obce větších velikostních kategorií a než obce za celou ČR. V oblasti dopravy nejvíce vydaly obce za ČR a obce od 1000 do 1499 obyvatel. Na bezpečnost státu a právní ochranu nedosahují výdaje příliš velkých částek. Výdaje zde rostou v závislosti na velikosti obce. Nejvíce činí výdaje za obce ČR. V oblasti sociálních věcí investovaly nejvíce obce do 1000 do 1499 obyvatel, jejichž výše výdajů se přibližuje výši výdajů za obce ČR. U ostatních venkovských obcí jsou výdaje minimální. Do zemědělství a lesního hospodářství nejvíce vynaložily nejmenší obce, u obcí větších kategorií se tyto výdaje postupně snižují a nejnižší výdaje činí za obce ČR.

3) Z analýzy příjmů vyplynulo, že pro vybrané venkovské obce daných regionů jsou nejvýznamnějším příjmem daňové příjmy a to i přesto, že jejich výši nemohou obce nijak ovlivnit, pouze částečně. Podílejí se na celkových příjmech 55 %.

Nejvýnosnějšími daňovými příjmy jsou příjmy z podílu na sdílených daních. Protože podíly těchto daní byly dány poměrem násobku počtu obyvatel a koeficientu velikostní kategorie obce, je zde patrný růst těchto výnosů spolu s růstem počtu obyvatel žijících v obci. Nejvýznamnější sdílenou daní je daň z přidané hodnoty, která se na celkových daňových příjmech podílí 31 %. Daňový výnos se u vybraných venkovských obcí zvyšuje spolu s růstem počtu obyvatel, pohybuje se od 2 000 Kč až po 2 600 Kč na obyvatele. Obce za ČR dosáhly více než největší velikostní kategorie vybraných obcí a to o 610 Kč na obyvatele. Druhou významnou sdílenou daní je daň z příjmů

právnických osob, jejíž výše se pohybuje od 1 340 Kč až po 1 590 Kč na obyvatele. Další významnější daní je daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Ta se pohybuje od 1 120 Kč až po 1 340 Kč na obyvatele. Daň z příjmů fyzický osob z podnikání dosahuje mnohem menších částek, pohybuje se ve výši od 160 Kč do 190 Kč na obyvatele.

Z výlučných daňových příjmů je významnější daň z nemovitosti. Nejvyššího výnosu dosáhly nejmenší obce – obce do 199 obyvatel a to ve výši 1 130 Kč na obyvatele. Obce největší velikostní kategorie a obce za ČR dosáhly více jak o polovinu méně než nejmenší obce. U malých obcí má nezanedbatelný vliv rozloha jejich katastrálních území, skladba nemovitostí a ceny půdy v katastrálním území.

Z motivačních daňových příjmů je významný 30 procentní podíl na dani z příjmů fyzických osob z podnikání rozdělovaný podle místa bydliště podnikatele. Nejvyšší hodnoty dosáhly obce od 1500 do 2000 obyvatel (1 010 Kč na obyvatele), poté obce do 199 obyvatel (580 Kč na obyvatele) a u ostatních velikostních kategorií se pohybuje okolo 450 Kč na obyvatele. Tato motivační složka DPFO z podnikání dosáhla mnohem vyššího výnosu než činí sdílený podíl na této dani. U DPFO ze závislé činnosti tomu už tak není. Motivační složka této daně dosahuje velmi malých částek, její výše se pohybuje přibližně u všech velikostních kategorií kolem 100 Kč na obyvatele. Smyslem těchto daní je především motivovat obce, aby podporou podnikání a zaměstnanosti zvyšovaly svůj daňový výnos.

Příjmy z poplatků byly v analýze rozděleny do tří skupin – poplatky a odvody v oblasti ŽP, správní a místní poplatky. Podílejí se na daňových příjmech 8 %. Nejvýnosnější jsou poplatky z oblasti ŽP, kde opět menší obce získaly méně než obce větší, nejvyšší výnos je za obce ČR. O něco méně získaly obce na místních poplatcích a nejméně na správních poplatcích. Zde však není patrná závislost výnosu na počtu obyvatel žijících v obci. Poplatky patří mezi pravidelné a jisté příjmy obcí.

Vzhledem ke změnám, ke kterým došlo v roce 2008 v oblasti rozpočtového určení daní pro obce, byl uveden příklad pro srovnání výše sdílených daní v roce 2005 a v roce 2008. Z příkladu vyplynulo, že především použitím kritéria výměry obce jsou zvýhodněny ty obce, které mají nižší hustotu obyvatelstva a velké katastrální území.

Druhou významnou skupinou vlastních příjmů jsou nedaňové příjmy, jejichž strukturu i výši může obec svým rozhodnutím, svými aktivitami ovlivnit. Na celkových

příjmech vybraných venkovských obcí se podílejí 14 %. U těchto příjmů se neobjevila závislost jejich výše na počtu obyvatel žijících v obci. Nejvýnosnějšími nedaňovými příjmy u vybraných venkovských obcí jsou příjmy z vlastní činnosti, které se pohybují od 830 Kč do 1 200 Kč na obyvatele, průměr za ČR činí pouhých 400 Kč na obyvatele. Obce za ČR získaly naopak nejvíce z pronájmu majetku. Ostatní nedaňové příjmy nejsou již tak výnosné.

Závislost velikosti příjmů na počtu obyvatel se také neprojevila u kapitálových příjmů. Jejich podíl je však na celkových příjmech u vybraných venkovských obcí nízký, vykazují přibližně 8 %. Nejvýnosnějším příjmem u venkovských obcí jsou příjmy z prodeje pozemků, u obcí za ČR jsou tyto příjmy poloviční. Obce ČR dosáhly nejvíce z prodejů ostatních nemovitostí.

Běžné dotace u vybraných venkovských obcí dosáhly pouhých 6 % celkových příjmů a kapitálové 16 %. U obcí za ČR se naopak běžné dotace prokázaly jako nejvýznamnější zdroj příjmů, podílejí se na celkových příjmech rozpočtů obcí 53 %, kapitálové dotace tvoří pouze 6 % příjmů. Rozdíl ve výši běžných dotací mezi venkovskými obcemi a obcemi za ČR je způsoben především tím, že tyto dotace jsou poskytovány z velké části jako příspěvek na výkon státní správy obcí s rozšířenou působností.

4) Z analýzy rozpočtového salda vyplynulo, že všechny velikostní kategorie vybraných obcí včetně obcí za celou ČR dosáhly aktivního salda běžného rozpočtu a pasivního salda kapitálového rozpočtu. Znamená to, že obce kryjí část investičních výdajů běžnými příjmy.

Z pohledu salda celkových příjmů a celkových výdajů, dosáhly aktivního salda u vybraných obcí pouze obce velikostní kategorie od 1500 do 2000 obyvatel a obce za ČR. Tyto obce mohou vytvářet finanční rezervu pro hospodaření v dalším rozpočtovém roce. Ostatní obce dosáhly v roce 2005 pasivního salda – rozpočtového deficitu. Aby tyto obce vyrovnaly roční rozpočtovou bilanci, musí použít minulých rezerv nebo jiných zdrojů, zpravidla návratných příjmů.

5) Z analýzy finanční samostatnosti vyplynulo, že u vybraných venkovských obcí se míra soběstačnosti pohybuje kolem 70 až 83 %. Obce za ČR dosáhly nižší finanční

samostatnosti – přibližně 42 %. Finanční samostatnost je ovlivněna především vlastními příjmy. Vybrané venkovské obce jsou závislé na příjmech daňových a především na podílu na sdílených daních (jak vyplynulo již z analýzy daňových příjmů), proto procento finanční samostatnosti vychází vyšší než u obcí za celou ČR, kde naopak hlavním zdrojem příjmů jsou běžné dotace.

6) S analýzou finanční samostatnosti souvisí analýza zadluženosti. Ta byla počítána pomocí ukazatele dluhové služby, jehož hodnota by neměla překročit 30 %. Nejblíže se této hodnotě přiblížily obce do 199 obyvatel a to 24 % a obce za ČR – 21 %. U ostatních velikostních kategorií se výše tohoto ukazatele pohybuje od 19 % a postupně klesá, nejmenší hodnoty dosáhly obce od 1500 do 2000 obyvatel – 14 %. Nejvíce návratných finančních prostředků si mohly dovolit největší obce, s poklesem velikosti obce se objem těchto prostředků snižuje. Malé obce si vzhledem menšímu přísunu příjmů nemohou dovolit větší zadlužení.

Jak z daných analýz vyplynulo, venkovské obce jsou finančně samostatné a nejsou téměř zadlužené. Důvodem je však, že si malé obce vzhledem k menšímu přísunu příjmů nemohou dovolit větší množství cizích zdrojů. Příjmy venkovských obcí na 1 obyvatele tvoří pouhých 44 % příjmů na 1 obyvatele průměrné obce. Venkovské obce mají mnohem menší příjmovou základnu a jsou velmi opatrné při zadlužování. A právě z tohoto důvodu nemohou venkovské obce realizovat větší investiční akce a tudíž dodnes v nejmenších obcích chybí zejména vybavenost kanalizací a plynofikací. Tato nízká vybavenost technickou infrastrukturou brání právě nejmenším obcím rozvoji. Dalšími problémy jsou i špatná dopravní dostupnost, nedostatek pracovních příležitostí a také málo možností ke společenskému, kulturnímu a sportovnímu využití. Nové rozpočtové určení daní by mělo umožnit zejména nejmenším obcím nárůsty příjmů ze sdílených daní, které jsou hlavním zdrojem financování.

6 SUMMARY

The aim of this thesis is to assess the fiscal situation of rural municipalities in the South-Bohemian region in 2005. Selected rural municipalities in the districts of České Budějovice, Jindřichův Hradec and Prachatice have been assorted into five size categories and compared with municipalities in the Czech Republic as a whole (excluding Prague).

It follows from the analysis of revenues that the tax revenue is the most important source of financing (55 %) for the respective rural municipalities. Within the tax revenue, it is primarily shared taxes, although the municipalities may only partially influence the amount of the taxes, as it depends on the number of inhabitants living in the municipality. Other rather significant revenues are capital subsidies, non-tax revenues and capital revenues; common subsidies account for the smallest portion in the total revenues.

The largest volume of expenditures in the respective rural municipalities is spent on services for inhabitants. It follows from the analysis that larger municipalities may offer disproportionately larger volume of services. The largest investments are expended in the spheres of housing, municipal utilities, and land development. In this sphere, the municipalities with the number of inhabitants between 500 and 999 invested most; the municipalities with the number of inhabitants not exceeding 199 invested least. In particular, the municipalities of larger size categories can see possible development in housing. Most of these municipalities already have basic civic amenities, which, in consequence, attract people to these municipalities. In comparison to the Czech Republic, rural municipalities, especially those smallest, expended more on agriculture and forestry than municipalities in the Czech Republic as a whole. The smallest municipalities still do not neglect the possibility of development particularly in agriculture, and the work is a stabilizing factor for non-commuting inhabitants.

The analysis of financial independence and indebtedness has shown that the rate of financial independence is quite high in the respective rural municipalities, and the municipalities are almost debtless. The reason is that small municipalities may not afford larger number of foreign sources due to smaller revenues. For this reason, the

municipalities may not expend larger investments; thus, the smallest municipalities still miss sewage systems and gas distribution systems. Other problems also include bad traffic accessibility, lack of job opportunities, and also few social, cultural and sport facilities.

7 PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

1. BERNARD, J. Sociální integrace přistěhovalců z velkoměsta na vesnici v České Republice a v Rakousku. [cit. 2006]. Dostupný na WWW: <http://esreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/221-08bernard15.pdf>
2. CIKLER, J. Obce jsou zadluženější, ale hospodaří zodpovědně. [cit.11.10.2007]. Dostupný na WWW: <http://www.mvcr.cz/casopisy/s/2007/42/konz.html>
3. COGANOVÁ, M. Finanční systém územní samosprávy jako nástroj regionálního rozvoje 2. [cit.7.7.2006]. Dostupný na WWW: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6228732>
4. ELIÁŠ, A. Rozpočtové určení daní. [cit.7.9.2005]. Dostupný na WWW: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6188327>
5. FIŠEROVÁ, E. Na finance je třeba dosáhnout. [cit.31.5.2007]. Dostupný na WWW: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6270314>
6. KAMENÍČKOVÁ, V. Ekonomické postavení územní samosprávy (1). [cit.23.5.2006]. Dostupný na WWW: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6223220>
7. LIPTÁKOVÁ, V. Právní postavení a finanční situace obcí v České Republice. [cit.2003]. Dostupný na WWW: http://www.mvcr.cz/odbor/reforma/pracs_k_1.html
8. MAJEROVÁ, V. a kol. Český venkov 2000. Praha: Credit, 2000. 150 s. ISBN 80-213-0915-6.
9. MAJEROVÁ, V. a kol. Český venkov 2003. Praha: Credit, 2003. 210 s. ISBN 80-213-1121-5.
10. MARKOVÁ, H. Finance obcí, měst a krajů. Praha: Orac, 2000. 192 s. ISBN 80-86199-23-1.
11. MAŘÍKOVÁ, P. Malé obce – sociologický pohled. [cit. říjen 2004]. Dostupný na WWW: <http://www.mvcr.cz/odbor/reforma/proloh-1.pdf>
12. MAŘÍKOVÁ, P. Malé obce – sociologický pohled 2. [cit.6.6.2005]. Dostupný na WWW: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6176636>

13. MODERNÍ OBEC. Zadluženost od roku 1999 stagnuje. [cit.3.11.2004].
Dostupný na WWW:
http://moderniobec.ihned.cz/1-10005040-15142020-C00000_detail-6e
14. MODERNÍ OBEC. Zadluženost obcí roste. [cit.10.1.2007]. Dostupný na
WWW: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6252269>
15. PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management
Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
16. PILNÝ, J. Veřejné finance. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 241 s. ISBN
80-7194-808-X.
17. PILNÝ, J., SOBOTKA, M. Seminář z veřejných financí. Pardubice: Univerzita
Pardubice, 2006. 121 s. ISBN 80-7194-897-7.
18. PERLÍN, R. Venkov, typologie venkovského prostoru. [cit.2004]. Dostupný na
WWW: <http://www.mvcr.cz/odbor/reforma/perlin.pdf>
19. STŘELEČEK, F., RADEK, Z. Velikost obcí a ekonomická aktivita
obyvatelstva. [cit.18.5.2006]. Dostupný na WWW:
<http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6222626>
20. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
21. Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní
22. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech